अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ३९ / अंक : १८ / २०७८ मंसिर १० गते शुक्रबार / Nov. 26, 2021 / मूल्य रू. १०/-

गोलाप्रथा मात्र समाधान होइन

काठमाडौँ । झण्डै एक महिना देखी न्यायालय भीत्र देखिएको समस्या तत्काल समाधान हुने अवस्था देखिएबको छैन । कानुन व्यवसायिहरूले प्रत्येक दिन सर्वोच्च अदालत परिषरमा धर्ना र विरोध कार्यक्रमहरु गरी इजलास वहिष्कार गरीरहेका छन् भने प्रधानन्यायाधिश बाहेकका अन्य न्यायाधिशहरूको फुलकोर्ट बैठकले पेशी गोला प्रकृयाबाट तोक्न पाउने निर्णय गरी प्रधानन्यायाधिश चोलेन्द्र शमशेर राणाकहाँ पठाएकोमा प्रधानन्यायाधिश राणाले त्यसलाई स्वीकार गरी हस्ताक्षर समेत गरीसकेका छन् । फुर्लकोटको बैठकको निर्णय राजपत्रमा प्रकाशित भईसकेको छ ।अब प्रधानन्यायाधिश राणाले पेशी तोक्न पाउने छैनन् । पेशी गोला प्रथाबाट तोकिन थालेपनि कानुन व्यवसायीहरूले धर्ना र विरोधका कार्यक्रमहरु भने रोकेको छैनन् । नेपालबारले अझैपनि प्रधानन्यायाधिश राणाले नै न्यायापरिषदको बैठक वोलाउने र न्यायाधिशहरूलाई राजका सरूवा र सरूवा गर्न अधिकार उनीसँगै

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई **www.abhiyanweekly.com.np** मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

प्रधानमन्त्रीद्वारा गैरकानुनी कार्यलाई प्रोत्साहन

काठमाडौँ । गत शुक्रवार भारतीय योगगुरू रामदेवको लगानीमा स्थापना गरीएको पतञ्जली र आस्था नेपाल नामक टिभीको उद्घाट प्रधानमन्त्री शेरवहादुर देउवाले गरेर कानुनको खिल्ली उडाएका छन् । टिभी उद्घाटन समारोहमा सत्ताधारी दल माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल नेकपा एकीकृत अध्यक्ष माधव नेपाल जनता समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव सहित गृहमन्त्री वालकृष्णा खाँड सहितका अन्य धेरै मन्त्रीहरु र नेताहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

विद्यमान ऐन कानुनको कार्यन्यन गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी बोकेको प्रधानमन्त्री देउवाले आफैले विदेशी लगानीमा हुन लागेको टिभीको उद्घाटन गरेर कानुनको खिल्ली उडाएका छन् ।ऐन कानुन अनुसार, सञ्चार माध्यममा वैदेशिक लगानी वर्जित रहेको छ । सञ्चार

>>> बाँकी ८ पेजमा

नेकपा एमालेमा उमेरहद लागु

काठमाडौ । नेकपा एमालेको यहि मंसीर १० गते देखी हुने महाधिवेशनले पार्टी नेतृत्व र पदाधिकारीमा कस्ले वाजी मार्ला भन्ने बहस चुलिदै गएको छ तर यहि महाधिवेशनले एमालेका केही नेताहरूलाई विदाई समेत गर्नुपर्ने भएको छ । केही समयपहिला गोदावारीमा सम्पन्न भएको नेकपा एमालेको विधान महाधिवेशनले ७० वर्षे उमेरहद लागु भएपछि एमालेको शक्तिशाली भूमीकामा रहदै आएका अनुभवि कम्तिमा ४ जना नेता चितवन अधिवेशनवाट विदाईमा पर्ने भएका छन् ।

अध्यक्ष पदमा पुन निर्वाचित हुन लागेको पार्टी अध्यक्ष केपी ओली मंसिरमा नभई आउँदो फागुन ११ पछि महाधिवेशन भएको खण्डमा १० औँ महमाधिवेशनवाट विदाई हुने थिए किन भने उनी फागुन ११ गते ७० वर्ष उमेर पार गरी ७१ वर्षमा लाग्दैछन् । एमालेको विधानले

>>> बाँकी ८ पेजमा

पार्टीहरूको महाधिवेशनपछि राजनीतिक दिशा प्रष्ठ हुने

अहिलेका नेतृत्व वर्गमा रहेका नेताहरूलाई चुनौति नै चुनौती

काठमाडौँ । मुलुकका प्रमुख राजनितिक दलहरु आ आफ्नो पार्टीको महाधिवेशनमा व्यस्त भएका छन् । सत्ताको नेतृत्वकर्ता दल नेपाली काग्रेस, संघीय ससदको प्रमुख विपक्षी दल नेकपा एमाले अर्को सत्ताधारी दल माओवादी केन्द्र र राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी यतिवेला चुनावको तयारीमा लागेका छन्, भने नेकपा एमालेको महाधिवेशन भोली देखी चितवनमा हुदैछ । नेकपा एमालेले गत असोजमा पहिलो पटक विधान महाधिवेशन सम्पन्न गरीरहेको हुनाले अहिले नेतृत्व चयन मात्र गर्ने भएको छ । नेकपा एमाले विभाजित भएपछि पहिलो पटक महाधिवेशन सम्पन्न गर्न लागेको हो । एक वर्ष भीत्रमा संघीय ससद प्रदेश सभा र स्थायी तहको निर्वाचन हुने भएकोले अहिलेको महाधिवेशनलाई महत्वपूर्ण रूपमा हेरिएको छ । अहिले चुनिने नेतृत्वले निर्वाचनलाई ध्यानमा राखेर आफ्नो निति तथा कार्यक्रम ल्याउनुपर्ने भएकोले गर्दा पनि नेतृत्वलाई सकस पर्ने देखिन्छ ।

सत्ताधारी दल नेपाली काग्रेसको १४ औ महाधिवेशन यहि महिनाको २४ गतेदेखि काठमाडौमा हुने भएपछि काग्रेसभीत्र अहिलेको सभापतिका उम्मेदवार बन्ने होडवाजी चलेको छ । काग्रेसका सभापति एव् प्रधानमन्त्री शेरवहादुर देउवा पुन एकपटक पार्टी सभापति बन्ने दाउँमा रहेका छन् भने उनलाई रामचन्द्र पौडेल, प्रकाशमानसिंह डा. शशाक कोइराला, शेखर कोइराला लगायत विमलेन्द्र निधिले चुनौति दिने वताईरहेका छन् । लामो समयसम्म देउवालाई साथ दिएका निधि १४ औँ महाधिवेशनमा आफै सभापतिको उम्मेरदवार वन्ने भएकाले गर्दा देउवालाई संकट पर्ने भएपनि संस्थापनइतर पक्षवाट एकजना मात्र उम्मेरदवार वन्न सक्ने सम्भावना क्षीण भएकाले देउवाले नै वाजी मार्न सक्ने आकलन काग्रेसभीत्र हुन थालेको छ । प्रकाशमान सिंहले आफ्नो उम्मेदवारी घोषणा गरी सकेका हुनाले संस्थापनइतर पक्षमा रहेका पौडेल, कोइराला र निधिले सिंहलाई समर्थन गर्न सक्ने सम्भावना न्यून रहेकोले गर्दा त्यस्को फाइदा देउवाले उठाउन सक्ने सम्भावना देखिन्छ । कोइराला परिवारवाट एक जना मात्र उम्मेरदवार बन्न सक्ने सम्भावना पनि देखिएको छैन । पार्टीका वरिष्ठ नेता रामचन्द्र पौडेललाई देउवा पक्षले राष्ट्रिपति वनाउने आश्वासन दिएर उनलाई आफ्नो समर्थनमा ल्याउन सक्ने सम्भावना समेत रहेको काग्रेसका एक नेताले वताएका छन् । पहिलो चरणमा कुनै पनि नेताले ५१ प्रतिशत मत नपाएको खण्डमा सवैभन्दा बढी मत ल्याउने दुई जना बिचमा पुन निर्वाचन हुने काग्रेसको विधानमा व्यवस्था रहेकोले त्यसवेला मात्र गुडगत राजनितिको असर पर्न सक्छ । पहिलो चरणमा निर्वाचन नहुने भन्दै सभापति देउवाले अहिले नेताहरूलाई

>>> बाँकी ८ पेजमा

कायम रहलान् त अध्यक्ष पदमै रावल

काठमाडौँ । नेकपा एमालेका उपाध्यक्ष डा. भीम रावलले पार्टीको १० औँ महाधिवेशनमा आफूले पार्टीको अध्यक्षमा उम्मेदवारी दिने घोषणा गरेका छन् । रावलले केही दिन पहिला आफ्नो गृहजिल्ला अछामबाटै अध्यक्ष पदमा उम्मेरदवारी दिने घोषणा गरेका थिए भने, गत आइतवार काठमाडौँमा नै पत्रकार सम्मेलन गर्दै अध्यक्ष पदमा उम्मेरदवारी दिने घोषणा सार्वजनिक गरेका हुन् । रावलले व्यक्तिगत रूपमा अध्यक्ष पदमा लड्ने घोषणा गरेपछि नेकपाभीत्र एकखाले तरङ उत्पन्न भएको छ । अध्यक्ष पदमा उम्मेरदवारी घोषणा गरेका रावलले पार्टी अध्यक्ष केपी ओलीले यस अघि नै पार्टी अध्यक्ष पदमा नदोहोरीने बताएकोले आफुलाई अध्यक्ष पदको योग्य ठानेर अघि बढ्ने वताएका छन् । रावलका अनुसार पार्टी अध्यक्ष ओलीले केही समय पहिला पार्टी नेतृत्वको हस्तान्तरण गर्ने

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रधानन्यायाधिश काण्डमा पाँच दलीय गठवन्धन पनि दोषी

काठमाडौँ । प्रधानन्यायाधिश चोलेन्द्र शमशेर राणाको राजीनामाको माग गर्दै आन्दोलनमा रहेको नेपालवार एसोसिएसनलाई अन्य पेशागत संघ, संगठन र वृहत नागरीक आन्दोलनले पनि साथ दिएका छन् । नेपाल पत्रकार महासंघ, शिक्षक महासंघ, इन्जीनियस एसोसिएन, जनस्वाथ संघ, नसिङ्ग एसोसिएन, आदिवासी जनजाति महासंघ र वृहत नागरीक आन्दोलनले हिजो विहिवार न्याय मार्चा आह्वान गर्दै प्रधानन्यायाधिश राणालाई संसदवाट महाअभियोग लगाउन र उनको सम्पतिको छानविन गर्न माग गरेका छन् ।

नेपालबार झण्डै एक महिना देखी प्रधानन्यायाधिश राणाको राजीनामाको माग गर्दै एक्लै आन्दोलन गरीरहेकोमा त्यसलाई ऐक्यवद्धता जनाउदै पेशागत समूह र नागरिक आन्दोलनले सर्वोच्च अदालतको मूलगेट देखि

>>> बाँकी ८ पेजमा

शिक्षकहरूले राजनीति गर्न पाउनुपर्छ : अध्यक्ष दाहाल

काठमाडौँ । निर्वाचन आयोगले विज्ञप्ति नै जारी गरेर शिक्षक र कर्मचारीलाई सदस्यता नदिन राजनितिक दलहरूलाई निर्देशन दिएको छ । राजनितिक दल सम्वन्धी ऐन २०६३ मा तिन तहको सरकार र सरकारका नियन्त्रणमा रहेका संस्थामा कार्यरत प्रध्यापक ,शिक्षक र कर्मचारीले राजनितिक दलको सदस्य समेत हुन नपाउने व्यवस्था गरेको छ । निर्वाचन आयोगले यहि कानुनलाई टेकेर दलहरूलाई सदस्यता नदिन सचेत गराएको छ । तर राजसिनतिक दलहरूले शिक्षक , प्रध्यापक र कर्मचारीहरूलाई महाधिवेशन र क्षेत्रिय प्रतिनिधि वनाएका छन् । केही दलले त पदाधिकारी नै वनाएका छन् । त्यही कारणले गर्दा आयोगले दलहरूलाई सचेत गराएको हो । निर्वाचन आयोगले आफ्नो प्रदेश र जिल्ला निर्वाचन कार्यलयलाई दलहरूबाट प्रदेश र जिंल्ला समितिमा रहेका प्रध्यापक, शिक्षक र कर्मचारी तथा पदाधिकारी भएका भए पनि उनीहरूको नाम हटाउन निर्देशन दिएको छ ।

राजनितिक दलहरूले सार्वजनिक पदमा वहाल रहेका व्यक्तिलाई सदस्य वनाउन नमिल्ने प्रष्ठ व्यवस्था भएको भएपनि राजनितिक

>>> बाँकी ८ पेजमा

CPEC & Kazakhstan's ambitions for greater regional connectivity

Mr Pushpa

China-Pakistan Economic Corridor (CPEC) has “immense" potential to “expand" and “expedite" the concept of Greater Regional Connectivity (GRC) because of its various mega projects of transport, communications, energy and poverty eradication. In this connection, fall of Kabul has also further increased its regional scope to connect with the Central Asian Region (CAR).

In this connection, with the arrival of the new Ambassador of Kazakhstan H.E. YerzhanKistafin, in Islamabad, efforts of achieving greater regional connectivity have been getting “momentum". He has been constantly meeting with various chambers of commerce representatives, business community, potential investors and industrialists in the country for further strengthening of bilateral trade.

While meeting with the business community, H.E. Kistafin said that both countries need to work to establish a cost-effective transport system. Rail and road network up-gradation under the CPEC can be utilised for this purpose, as China and Kazakhstan share a long border with each other.

Most recently, the Embassy of Kazakhstan in Pakistan held the first online meeting of the Joint Working Group on trade and investment on November 15. The event was attended by representatives of the Ministry of Industry and Infrastructure Development of the Republic of Kazakhstan, “JSC" “NC" “QazTrade Center for Trade and Policy Development", JSC «NC «Kazakh Invest» Invest Kazakhstan, the Ministry of Communications of Pakistan, as well as the Embassy of Pakistan in Kazakhstan. The issues of trade & investment, simplification of banking and customs operations between the two countries were also discussed.

While meeting with FPCCI the Kazakh Ambassador termed bilateral relations between the two sides ideal that should be translated into diverse fields of economy. He upheld that both sides should work for greater regional connectivity through innovative commercial diplomacy.

In this regard, consequently, Joint Working Group meetings on transportation were held on November 12 and Trade and Investment on November 15. The Pakistan embassy in Kazakhstan said that Pakistan has signed the Transports InternationauxRoutiers (TIR) convention on logistics and transportation which can significantly reduce cargo cost between the two sides.

According to Chambers International Chairman AyanYerenov of Kazakhstan, the two sides will be arranging a high-profile Kazakh-Pakistan Joint Business Council conference in the

second week of January 2022 and a trade exhibition during that same period in the following year.

During his maiden visit to Lahore Kazakh Ambassador visited Lahore Chamber of Commerce & Industry and met with its senior management. Speaking on the occasion, he said that promoting cooperation between the two countries will benefit the entire Central Asian region. The Ambassador also met representatives of All Pakistan Textile Mills Association and thoroughly discussed prospects of joint ventures between the two sides.

The Ambassador labeled Pakistan an attractive market for foreign investors, adding that Prime Minister Imran Khan had discussed the prospects of bilateral economic cooperation during his meeting with the Kazakh President in Dushanbe. Moreover, the Kazakh President will visit Pakistan next year. He briefed that Pak-Kazakh Inter-governmental Commission has now agreed to establish three working groups on cooperation in economy, energy and regional connectivity.

Addressing the business community during his visit to the Islamabad Chamber of Commerce and Industry (ICCI) he urged for enhancing business-to-business contacts between private sectors of both countries to explore new avenues of two-way trade promotion.

He was of the view that both countries should perform trade activities in diverse areas. He termed Pakistan a regional hub for transit trade and investment with the completion of the CPEC. He exhorted Kazakh investors to explore joint ventures and investment opportunities in Pakistan.

Now Kazakhstan is rigorously pursuing greater regional connectivity with outer-regional countries like Pakistan. In this connection, Kazakhstan has participated in the Central Asia Regional Economic Cooperation (CAREC) Program since 1997.

The route became an integral part of CAREC Corridor 1, one of the six CAREC corridors in the current version of the Silk Road, which stretches from China to Azerbaijan, in the Caucasus, and farther west to Europe; and from south Kazakhstan to the ports of Pakistan. Thus the role of CPEC is immense.

Furthermore, Kazakhstan is a member of Quadrilateral Traffic-in-Transit Agreement (QTTA) which will hopefully facilitate regional integration and enhance economic development by providing an alternate transport corridor between CAR and Pakistan.

Kazakhstan's Khorgos Gateway (KGW) connects it with China by rail. Hopefully after its completion it will be the world's biggest dry port. For further regional connectivity, the policy makers of Pakistan should also consider utilizing this dry port to enhance bilateral trade & commerce activities with Kazakhstan.

In terms of economic corridor, Kazakhstan is the “connecting hub" of Chinese One Belt & One Road Initiative (BRI) and Pakistan's CPEC, the flagship project, may be combined to achieve the ultimate goal of greater regional connectivity.

Kazakhstan is the largest Republic of the CAR and the ninth largest in the world in territory. It is the biggest economy of CAR. It is the biggest recipient of Foreign Direct Investment (FDI) US$350 billion in the last thirty years.

In this context, Kazakhstan is the ideal trade gateway to a market of about 150 million consumers in the Caspian Sea countries, 50 million in Central Asia and 300 million in Western China. Thus the ideal combination of BRI & CPEC would be mutually beneficial for both the countries in the days to come.

It has a number of specific economic zones which have various tax incentives and a favourable environment for seeking more and more inflows of FDI. With the vast development in the technology sector, the government is looking into making the conditions for foreigners to do business in Kazakhstan with benefits. It will further enhance digital cooperation between Pakistan and Kazakhstan. Thus CPEC Digital Corridor would be helpful.

To conclude, the model of Cluster Trans-Regional Trade (CTRT) should also be pursued. In this direction, Trade Houses in Nur Sultan & Karachi may provide strategic opportunities to increase bilateral trade volumes between both sides and the rest of the CARs. There is an urgent need to have “direct communication" between the businessmen and people of the two countries.

Close cooperation between the private sectors of both countries should be a game changer for joint ventures in textiles, pharmaceuticals, agriculture, education and other sectors of the economy.

Close cooperation between leading universities of both the countries should be matured as soon as possible. Formation of Corridor of Knowledge (CK) is the need of the hour. Cultural diplomacy should be part and parcel of rigorous commercial diplomacy.

Joint Pak-Kazak Development Agency, Joint Chamber of Commerce, Joint Investment Company, Joint Merchandized Shipment Company and Joint Custom Clearance & Forwarding Company would create “befitting propositions" for both the countries.

CPEC has become a “simulation" of rampant industrialization, energy production and regional connectivity and it would be helpful for Kazakhstan to overcome its landlocked status for achieving greater regional connectivity.

Right choice of genuine think-tanks, experts of applied economics, international marketing, strategists, journalists and business partners would be a value-addition for Kazakhstan to achieve its ultimate goals of greater regional connectivity under the flagship project of CPEC.

Hindutva: The ‘Lebensraum’ of India

Mr Chaudary

Adolf Hitler and the Nazi Party had come to power with the avowed purpose of conquering colonies and foreign lands for the Germans. They must have a living space—a ‘Lebensraum’—as the Nazis called it for the surplus German population, finding raw materials and markets for German industrial goods.

Hitler, who inspired religious fervour in Germany, wanted to establish its domination first over Europe and then over the entire world. Renowned historians agree that Adolf Hitler was an impulsive ruler, guided by an ungoverned temper. He believed in the principle of a “world power or downfall.” He had firm faith in the superiority of the German race and inferiority of other races. He became a powerful ruler and acted upon an aggressive foreign policy to subjugate other nations. Adverse circumstances in Germany after the Treaty of Versailles helped Hitler come to power. His propaganda techniques influenced millions of people. Adolf Hitler’s internal policies were authoritarian and totalitarian. The secret Police-Gestapo was formed to deal with the slightest indication of opposition. By imitating Hitler’s propaganda techniques in the Indian general elections of 2014 and 2019, the BJP won huge majority in the Lok Sabha, as during the election-campaign, the Hindu majority was mobilized on ‘hate Muslim’ slogans and ‘anti-Pakistan’ jargon.

Since the leader of the BJP party Narendra Modi came to power; he has been implementing the ideology of Hindutva (Hindu Nationalism) which has become the ‘Lebensraum’ of India. The Modi-led BJP government has mixed politics with religious fervour. Under the Modi regime, India’s internal policies are authoritarian. In this regard, various developments like the unprecedented rise of Hindu extremism, the persecution of minorities—even of lower cast-Hindus—forced conversions of other religious minorities into Hindus have come to pass. In one way or the other, like the Germany of Hitler’s era, New Delhi has also been acting upon the policies of neo-imperialism and colonialism. In this respect, through its military and intelligence agency RAW, India has continued expansionist designs through intervention as part of hegemonic policies vis-à-vis her neighboring countries.

On August 5, last year, India revoked articles 35A and 370 of the Constitution which gave a special status to the disputed territory of the state of Jammu and Kashmir. The act split the state into two federal territories. Indian prejudiced rulers’ other measures, such as continued lockdown in Indian Illegally Occupied Kashmir (IIOK), deployment of more than 900,000 military troops there, who have martyred thousands of Kashmiris through brutal tactics—fake encounters, closure of mosques, shortage of foods, medicines for the patients and coronavirus-affected persons, ban on the entry of foreign journalists and from time to time, shelling inside Pakistani side of Kashmir, which have killed hundreds of innocent villagers—this shows India’s Nazi strategy. In the recent past, India occupied various areas, adjacent to the Line of Actual Control (LAC). In response, Chinese forces moved into the regions along the eastern Ladakh border and vacated the disputed territories.

Besides, the Indian Citizenship Amendment Act 2019 (CAA), passed by the Indian Parliament further exposed the discriminatory policies of the Modi-led government. The CAA coupled with the National Register of Citizens (NRC) is mainly against Muslim immigrants especially from Pakistan, Bangladesh and Afghanistan. Despite criticism from rights’ groups, foreign leaders, the UN and moderate Hindus in the wake of violent protests which killed hundreds of persons—mostly Muslims by the police and prejudiced Hindus, Modi’s regime has not withdrawn the CAA/NRC.

In this context, the government appointed Delhi Minorities Commission said in its report: “Mostly Muslims were killed in the worst communal violence in Delhi…against a new citizenship law in February, this year…the law was discriminatory…Muslim homes, shops and vehicles… mosques were selectively targeted.” Thus, Hindu vandalism, particularly against Muslims, led by Indian rulers converted India and IIOK into concentration camps, like those erected by Hitler against the Jews. In its latest report, titled “Indian Chronicles”, the EU DisinfoLab unmasked an Indian disinformation network, operating since 2005 to discredit nations, particularly Pakistan. It aims to reinforce pro-Indian and anti-Pakistan and anti-Chinese feelings. In the recent past, Pakistan’s Ambassador to the UN, MunirAkram handed over to the UN Secretary General Antonio Guterres a dossier on India’s campaign to promote terrorism in Pakistan by pointing out that it was in violation of international law, the UN Charter and Security Council resolutions.

In this backdrop, we can conclude undoubtedly that Hindutva has become the ‘Lebensraum’ of India and Modi’s dangerous designs may culminate into nuclear war either with Pakistan or China.

राजनीतिमा छुरा धस्ने प्रतिस्पर्धा जारी

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

इतिहासका प्रत्येक कालखण्डमा सत्ता र शक्ति आर्जन गर्न हतियार चलेकै हुन् । पछिल्लो कालमा पनि १० वर्षे जनयुद्ध भयो, १७ हजार जनता मारिए । जनयुद्धकालको अन्त्य गर्न र शान्तिको शितल छर्न आएको जनआन्दोलनको कालखण्डमा पनि जनता मारिए । शान्ति स्थापनाको संक्रमणकालमा पनि जनता मारिएकै थिए र संविधानसभाको बिघटन हुनु पूर्वका १४ दिन पनि खुकुरी निकालानिकाल भएको थियो । झण्डै महाभारतको युद्ध झैं सर्वनास भएन । संविधान जारी भएर पनि हिंसा र कुशासन, अनियमितता बढ्दै गयो । स्थिरता आउन सकेन । भन्न सकिन्न, आउने निर्वाचन अधिपछि हतियारमा धार लाग्दैन भनेर ।

विश्लेषकहरु भन्छन्- कोतपर्वतिर विषय अघि बढेको छ । कांग्रेस, माओवादी केन्द्र, एमाले र नेकपा समाजवादी आमनेसामने छन् । एकदोस्रालाई सिध्याउने, बढार्ने रणनीति बनाइरहेका छन् । आउने निर्वाचन महाभारतभन्दा कम हुन्न भन्ने सहज अनुमान गर्न सकिन्छ । अथवा जनताले खोजेको लोकतान्त्रिक बिधि, लोकतान्त्रिक शासनव्यवस्था अझै टाढाको विषय बनेको छ । १४ वर्षको लोकतान्त्रिक अभ्यासले, उठेको चेतनाको स्तरको सभ्यताको परीक्षा नतिजा शून्य छ र आजका दिनमा पनि जनताको विश्वास, जनमत, विधिको शासन र लोकतन्त्रको कत्लेआम जारी छ ।

प्रत्येक नागरिकको मुखमा एउटै प्रश्न छ- स्थिरता र सुशासन कहिले आउला ? नेताहरुमा इर्ष्या, द्वेष, भ्रष्ट, आपराधिकरण, कर्तव्यच्यूत, नैतिकहीन, अवसरवादले भरिपूर्ण भएको विषालु सोचका कारण आम निर्वाचन पछिको अवस्था कुनै अर्थमा पनि सामान्य रहेन । कानुन व्यवस्था समेत सडकमा छताछुल्ल भइरहेको छ । संवैधानिक अंगहरु खसी बजार बनाइएपछि राजनीतिक नेतृत्व अक्षम सावित भएको हो ।

हरेक स्वतन्त्र व्यक्ति भन्छन्- राजनीतिक दलहरुमा अनीति र स्वार्थ भएकाले संविधान ध्वस्त भएको हो । यस्तो संविधानमा राम राज्य अथवा कृष्ण अवतारको कल्पना गर्नु अब मूर्खता हुनेछ । यो संविधान नेपालको इतिहासको अर्को एउटा कलंक बन्न पुग्यो ।

नेपालको राजनीतिक १५ वर्षको परिदृश्यभ नेको म्यागवेथको घटनाजस्तो छ । किङ्ग डंकन : चक्रवर्ती राजा । उनका जर्नेल थिए म्यागबेथ । नजिकका नातेदार र विश्वासपात्र । युद्ध जितेर फर्कदा किङ्ग डंकनले भने- म्यागबेथ आज म तिमीसँगै बस्छु, खान्छु र तिम्रै घरमा सुत्छु । म्यागबेथ खुशी भए, किङ्ग डंकनलाई घरमा लगे । लेडी म्यागबेथले स्वागत र सत्कार गरेर कडा खालको लागूपदार्थसहित भोजन गराइन् । युद्धबाट थाकेर आएका किङ्ग लठ्ठिएर सुते, निदाए । लेडी म्यागबेथले म्यागबेथलाई छुरा दिइन् र किङ्लाई छुरा धस्न उक्साइन् । म्यागबेथले छुरा धसे, किङ् डंकनको हत्या गरिदिए ।

लोकतन्त्रमा किङ्ग भनेका लोक हुन् । लोक अथवा जनताका आफ्ना विश्वास पात्र भनेका जनप्रतिनिधि हुन् । जनताले विश्वास गर्ने आफ्ना प्रतिनिधिलाई हो । जनप्रतिनिधिले जनतालाई बेहास पार्छ, आँखामा अग्रगमन, समाजवाद, सर्वहारावादको छारो हाल्छ, भुलभुलैयामा पार्छ र अनेक नौटङ्गीमा भुलाएर जनविश्वासमा छुरा धस्छ । नेता, प्रशासकले जनताको विश्वासमा छुरा धस्ने क्रम लोकतन्त्रको १५ वर्षमा पनि जारी नै छ ।

जनयुद्ध जिते सुख पाइन्छ भनेर जनता होमिए । जनयुद्ध र आन्दोलनकारी राजनीतिक दलहरु मिलेर जनआन्दोलन गरे । त्यो आन्दोलनलाई पनि जनताले विश्वास गरेर साथ दिए । घर-घरबाट जनता सडकमा निस्किए । निरङ्कूश भनिएको राजतन्त्र जनताका सामु झुक्न बाध्य भयो । जनप्रतिनिधिहरुले, जननेताहरुले निरङ्कूशताको जरो उखेल्ने कुरा गरे, समानता र निर्माण, लोकमार्गको बाटो नयाँ संविधान र नयाँ संविधान निर्मैण गरेर नयाँ नेपाल बनाउँछौं भने, जनताले विश्वास गरे । चुनावपछि समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली बन्छन् भने, त्यसमा पनि जनताले विश्वास गरे । दुई तिहाइको सरकार दिएको ४ वर्षमा पनि उही कानै चिरिएका जोगीको अवतारमात्र देखेपछि जनता निरास छन् । संविधान असफल छ । नेतृत्व अझै पनि सुधिन तैयार छैन । नालीका किरा र नेताको नेतृत्वमा भिन्नता देखिएन ।

गणतन्त्र, संघीयता, लोकतन्त्र, धर्मनिरपेक्षता गणगाँडभन्दा फरक परेन जनताका लागि ।

राजतन्त्र हटेपछि निरङ्कूशताको नामोनिशान रहन्न, गणतन्त्र आएपछि पश्चिमबाट सूर्य उदाउँछ, लोकतन्त्रमा लोक हाँसीखुसी हुन्छन् भन्ने प्रचार गरेका थिए यिनले । ०६५ साल जेठ १५ गते गणतन्त्र कार्यान्वयन जसरी बिधि नपुऱ्याई गरिएको थियो, सायद त्यही कारणले विधि बस्नै सकेन । गणतन्त्र- गणविरोधी, राष्ट्रिय एकता र स्वाधीनताविरोधी, बिधि र सुशासनविरोधी, भ्रष्टाचारी, अत्याचारी र निरङ्कूश हुनेरहेछ भन्ने लोकले ब्यहोरे, भोगे ।

'लोकतान्त्रिक आवरणको हिट्लर' अर्थात सेटिङ शासन पो सुरू भएको छ । हरेक तह र तप्कामा भ्रष्टाचारीहरुको सेटिङले न्यायकानुनको बलात्कार भइरहेको छ । मूल्य देश र जनताले चुकाइरहेका छन् ।

जनविश्वास के थियो ? जनआकांक्षा कस्तो थियो ? जनताले के खोजिरहेको छ ? जनतालाई जनप्रतिनिधिले दिनैपर्ने विषय के के हुन् ? लोकतन्त्रका आधार, लोकमान्यता, लोकलज्जाका विषयहरु राजनीतिका प्राथमिकतामा देखिदैनन् । राजनीतिक दलहरु जसरी पनि सत्ता, शक्ति, स्वार्थ केन्द्रीत छन् । लोक भनेका खेलौना, लोकमत भनेको खरिद गरेको दासजस्तो बनेको छ । लोकभनेका राष्ट्रका अचानो हुन्, लोकले चोटमात्र सहनुपर्छ भन्ने मान्यता स्थापित भएको छ । 'सहमति'को राजनीति र सहमतिबाट राजनीतिमा परेका गाँठाहरु फुकाएर असहमतिको अन्यौलबाट निकास निकाल्नुपर्छ भन्ने जनप्रतिनिधिहरु हुँ भन्नेहरुलाई लागेकै छैन । उनीहरु 'बिभेद र निषेध'का रेखी हालेर लोकहितलाई चरू बनाएर होम गरिरहेका छन् ।

यो अन्यौलताको मैदानमा ०४७ सालको संविधान ब्यूँताउने आन्दोलन छेडिएको छ । चुनावबाट वैकल्पिक शक्ति बन्ने योजना राप्रपाको छ । चुनावबाटै फेरि एकछत्र राज्य चलाइन्छ भन्छ एमाले । एमाले स र माओवादी केन्द्र एमाले सिध्याउने चक्करमा छ । चुनाव जित्नसक्ने अनुमान गरेको कांग्रेस प्रचण्डको रणनीतिक तीर बनेर प्रचण्डको धनुमा ताँदो बनेर गजडीजस्तो झुकिरहेको देखिन्छ । अर्थात राजनीतिमा देश बनाउने र जनताको अपेक्षा संवोधन गर्ने विश्वासिलो आधार केही पनि देखिदैन ।

अर्थात्, नेपाललाई समृद्ध र शान्तिमय बनाउने लक्ष्यण कहीं पनि, कुनै दल वा नेतामा देखिदैन । सबै कसरी सत्ता हत्याउने, कसरी एकदोस्रालाई राजनीतिक कलमी गर्ने भनेर लागेका छन् । १५ वर्षमा जसरी भताभुङ्ग भयो शासन व्यवस्था, कसरी अघि बढ्ने भन्ने खाकाप्रति कसैलाई पनि चिन्ता देखिदैन । सबै आ-आफ् ना स्वार्थका सीमाका बन्दी बनेका छन् । राष्ट्रियनीति, राष्ट्रिय झण्डा, नेपाली जाति र नेपाली माटोमाथि घात कसैले गरेको छ भने राजनीतिक दल र नेताहरुले गरेका छन् । समष्टिमा भन्नुपर्दा लोकतन्त्रका नेताहरुले राष्ट्रको छातीमा छुरामात्र धसे । छुरा धस्ने प्रतिस्पर्धा जारी छ । वर्तमान गठबन्धन सरकार र आउने निर्वाचनमा कसले कति बढी कसलाई छुरा हान्न सक्छ, त्यसको रिहर्सल भइरहेको छ । हाम्रा नेताहरु यसकारण राजनेता बन्न सकेनन् । राजनीतिक नेताहरु म्यागबेथ बन्ने प्रतिस्पर्धा गरिरहेका छन् । यिनलाई लोकतन्त्रका अन्धा नेता नभने के भन्ने ?

> शान्ति स्थापनाको संक्रमणकालमा पनि जनता मारिएकै थिए र संविधानसभाको बिघटन हुनु पूर्वका १४ दिन पनि खुकुरी निकालानिकाल भएको थियो। झण्डै महाभारतको युद्ध झैं सर्वनास भएन। संविधान जारी भएर पनि हिंसा र कुशासन, अनियमितता बढ्दै गयो। स्थिरता आउन सकेन । भन्न सकिन्न, आउने निर्वाचन अधिपछि हतियारमा धार लाग्दैन भनेर।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

प्रधानमन्त्री देउवाले नै नैतिकता गुमाए

"लथालिङ्ग देशको भताभुङ्ग चाला ज – जस्ले सक्छ उसैले खाला" भने जस्तै मुलुकको अवस्था रहेको छ । परमादेशबाट निमार्ण भएको पाँच दलिय सरकार र सरकारको नेतृत्वकर्ता प्रधानमन्त्री शेरवहादुर देउवा ऐन कानुनलाई उल्लघन गर्दै अघि बढीरहेका छन्, भने उनलाई सत्ताधारी दलहरूकै शिर्ष नेताहरूले सहयोग र समर्थन गरीरहेका छन् । प्रधानमन्त्रीले नै ऐन कानुनको उल्घन गर्दछन्, भने उनले जनताको ऐन कानुन मान्नु पर्दछ भने अधिकार उनलाई छैन । विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐन २०७५ले सञ्चार माध्यममा वैदेशिक लगानी गर्न वर्जित गरेको अवस्थामा प्रधानमन्त्री देउवाले नै गत (शुक्रवार मंसीर ३ गते) बुढानिलकण्ठ नगरपालिका मण्डिखारटार स्थिति पन्तजलि योगपिठको नेपाल स्थित कार्यालयमा पुगेर विदेशी लगानीको स्यारेटलाइट टेलिभिजन आस्था नेपाल र पतन्जलि नेपालको उद्घाटन गरेका छन् । टेलिभिजन उद्घाट कार्यक्रममा सत्ताधारी दलका नेता माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल, नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल ,जनता समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव सहितका गृहमन्त्री बालकृष्ण खाँड लगायत अन्य धेरै मन्त्रीहरूको सहभागीता रहेको थियो । प्रधानमन्त्री देउवाले उद्घघाटन गरेको टेलिभिजनमा भारतीय योग गुरु रामदेव र अर्का योग गुरु आर्चाय बालकृष्णाको लगानी रहेको छ ।

प्रधानमन्त्री देउवाले उद्घघाटन गरेका दुवै टेलिभजन च्यानल नेपालको सम्बन्धीत कार्यालयमा दर्ता समेत छैनन् । राष्ट्रिय प्रसारण ऐन २०४९, राष्ट्रिय प्रसारण नियमावली २०५२ र प्रसारण नियमावली २०६० ले रेडियो टेलिभिजन सञ्चार माध्यम सूचना तथा प्रसारण विभागमा दर्ता भएरमात्र सञ्चालन गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । तर पतञ्जलीका टेलिभिजन विभागमा दर्ता नै नभएको टेलिभिजन च्यानल प्रधानमन्त्रीले उद्घघाटन गर्नु र सत्तामा सहभागी भएका दलका शिर्ष नेताहरू नै त्यँहा उपस्थिति हुनु भनेको ऐन नियम र कानुनको ठाडो वर्खिलाप हो । सत्तामा बस्नेहरूले नै ऐन नियम र कानुनको उल्लघन गर्दै विदेशी भक्ती गराउनुले गर्दा नैतिकता भए प्रधानमन्त्री देउवाले आफुले गल्ति गरेको भन्दै जनतासामु माफी मागेर पदवाट राजीनामा दिनु पर्ने थियो । तर देउवा सरकार परमादेशवाट निमार्ण भएको र संसद र राष्ट्रपतिको अधिकार समेत खोसिएको अवस्थामा प्रधानमन्त्रीले किन राजीनामा दिन्थे ? यी दुवै टेलिभिजनमा भारतीय बहुराष्ट्रिय कम्पनि पतञ्जली लगानी रहेको छ । यी पतञ्जली कम्पनीमा आर्चाय बालकृष्ण र योगगुरु रामदेवको लगानी रहेको छ । विदेशी लगानी तथा प्रविधि हस्तान्तरण ऐनले विदेशी लगानी खुल्ला नगरीएका उद्योग वा व्यसायको सूचीमा आमसञ्चारहरू (पत्रपत्रिका, रेडियो,टेलिभिजन र अनलाईन समाचार) को व्यवसाय तथा राष्ट्रभाषाको चलचित्र व्यवसायलाई राखेको छ । रेडियो टेलिभिजन खोल्नका लागि अनुमति लिने संस्थाले दर्ताको आधिकारी प्रमाणपत्र स्पष्ट उद्देश्य खुल्ने संस्थाको विधान उक्त टेलिभिजनमा प्रयोग हुने उपकरण तथा जिओकेडिनेटेड टोपोग्राफिक नक्सा चाहिन्छ । त्यतिमात्र होइन सम्वन्धीत घरधनीको जग्गाको लालपुर्जा र मुल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि लगायत विवरण पनि सूचना प्रसारण विभागमा बुझाउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । विभावाट अनुमति लिन आउदा सम्बन्धीत संस्थाका सञ्चालकहरूको चारित्रिक अवस्था र चालचलन बुझी सम्बन्धीत जिल्ला प्रशासन कार्यालयले दिएको पत्रसमेत हुनुपर्ने हुन्छ तर ति सबै कार्य समेत नभएको र विदेशी लगानी समेत भित्राईन नपाईने व्यवस्था भएकोमा स्वयम प्रधानमन्त्रीले नै उदघाटन गर्नुले नियम कानुन र ऐनको ठाडो उल्लघन मात्र नभएको छैन प्रधानमन्त्रीले गैरकानुन ढंगले उदघाटन गरीएको टेलिभिजनलाई जग्गा दिने घोषणा समेत गरेर ऐन कानुन र नियमलाई ठाडै च्यालेन्ज समेत दिएका छन् । यसैलाई भनिन्छ लथालिङ्ग देशको भताभु□ चाला ज– जस्ले सक्ला उसैले खाला भनेर ।

सरकार र सत्ताधारी दलहरूबकै कारण न्यायालयलाई ठप्प पारिएको छ । न्यायालयबाट सेवा पाउने सेवाग्राहीहरूले भने सेवा पाउन सकिरहेका छैनन् । झण्डै एक महिनादेखि न्यायालय ठप्प हुदा समेत कार्यकारी प्रधानमन्त्री चुपचाप रहेका छन् भने संसद पनि वन्द गरिएको छ । प्रधानन्यायाधिश चोलेन्द्र शमशेर राणाले आफ् सम्बैधानीक प्रकृयाबाहेक अन्य प्रकृयावाट पछि नहट्ने उद्घोषणा गरी आफुलाई महाअभियोग लगाएर पदवाट हटाउन प्रधानमन्त्री र ससदलाई ठाडै चुनौति दिईरहेका छन् । सम्बैधानिक निकायका प्रमुख र सदस्यहरूलाई ससदले महाअभियोग लगाएर हटाउन सक्ने सम्बैधानिक व्यवस्था रहेको भएपनि आफुलाई प्रधानमन्त्री बनाउन परमादेश दिने पाँच दलिय गठवन्धन तयार देखिएको छैन । कानुन व्यवसायीहरूको साझा संगठन नेपाल बारले सर्वोच्च अदालत परिषदमै धर्ना र आन्दोलन गरी रहेको भएपनि उनीहरूको मागको सुनुवाई गर्नुको बहुला कानुन व्यवसायीहरूमाथी प्रहरीले लट्ठी वर्साएका छन् ।कानुन व्यवसायिहरूले बहस पैरवी मात्र रोकेको छैनन् । सर्वोच्च अदालत कै न्यायाधिशहरूले प्रधानन्यायाधिशमाथी अविश्वास गरीरहेका र उनीहरूले समेत प्रधानन्यायाधिशले राजीनामा दिनु पर्दछ भनिरहेका बेला सरकार र पाँच दलिय गठवन्धनले समस्याको निकास दिनुको वदला प्रधानमन्त्री देउवा भने ऐन कानुनको विरुद्धमा अनेक हर्कत गरीरहेका हुनाले उनले नैतिकताका आधारमा राजिनामा दिनु उपयुक्त हुनेछ भन्ने हामीले ठानेका छौ ।

सम्बैधानीक परिषद र सरकार राणाका अगाडी नतमस्तक

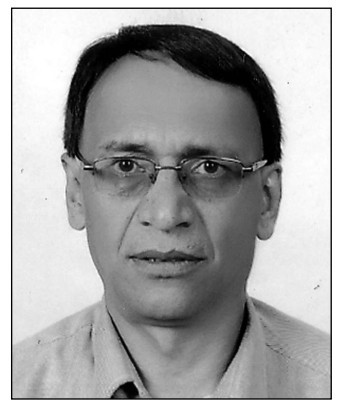

• देवेन्द्र चुडाल
devendrachudal@gmail.com

२०७८ साल असार २९ गते परमादेशवाट निमार्ण भएको पाँच दलिय गठवन्धको नेतृत्वको शेरवहादुर देउवा सरकार वाटो विराई रहेको छ । पाँच दलिय गठवन्धन र देउवा सरकार मुलुकको अहिलेको सवैभन्दा ठूलो पार्टीलाई एकल्याएर अघि वढ्ने प्रयासमा लागेको छ । मुलुकमा उत्पन्न भएका समस्याहरु झागिर्दै गएका छन्, भने सरकारले त्यस्ता समस्याको समाधान गर्नुको सट्टा सरकार नै समस्यामाथी समस्या थप्दै गएको छ । गत शुक्रवार मात्र प्रधानमन्त्री देउवाले ऐन कानुनले वर्जित गरेको विषयलाई नजर अन्दाज गर्दै भारतीय योगगुरू रामदेवद्धारा उनकै लगानीमा नेपालमा स्थापना गरीएका दुई टेलिभिजनको उद्घाटन गरेर ऐन नियम र कानुनको ध्वज्जी उडाएका छन् । सञ्चार माध्यममा विदेशी लगानी ल्याउन नपाईने प्रावधान रहेकोमा त्यसलाई वेवास्ता गर्दै टेलिभिजनको उद्घाटन गर्नु कार्यकारी प्रधानमन्त्रीवाटै नियम कानुनको ध्वज्जी उडाउनु नै हो । विदेशी लगानी भित्राउन सञ्चार माध्यममा वर्जित गरिएको छ । सञ्चार माध्यम भनेको रेडियो ,टेलिभिजन, छापा सञ्चार माध्यम, पत्रपत्रिका, अनलाईन र नेपाली भाषामा बन्ने चलचित्रहरुमा वैदेशिक लगानी भित्राउन नपाईने प्रावधान रहेको छ । प्रधानमन्त्री जस्तो व्यक्तिले नै ऐन नियम र कानुनको वखिलाप हुने गरी कार्य गरीरहदा सम्बन्धीत पार्टी नेपाली काग्रेस मौन रहनुको रहस्य के ? टेलिभिजन उद्घाटन कार्यक्रममा सत्ताधारी दलका शिर्ष नेता वा पार्टी अध्यक्षहरु माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल नेकपा एकीकृतका अध्यक्ष माधव नेपाल ,जनता समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव सहित गृहमन्त्री बालकृष्णा खाँड लगायत अन्य मन्त्रीहरु र केही नेताहरूको उपस्थिति रहेको थियो । वैदेशिक लगानी भित्राउन नपाईने प्रावधान हुदाँ हुदै कहिकतै पनि दर्ता नै नभएको टेलिभिजन उद्घाटन गर्नु र मन्त्री सहित अन्य नेताहरु उपस्थित भएर भारतीय योगगुरू रामदेवको तारिफ गर्नुको अर्थ के ? पाँच पटक सम्म प्रधानमन्त्री भई सकेका प्रधानमन्त्री देउवालाई कानुनी जानकारी थिएन भन्ने विश्वास गर्न सकिदैन । टेलिभिजन सञ्चालन गर्न सूचना तथा प्रसारण विभागमा नियमअनुसार दर्ता हुनु पर्दछ तर रामदेवद्धारा स्थापना गरीएको टेलिभिजन विभागमा दर्ता नै गरीएको छैन भने दर्ता हुन सक्ने सम्भावना समेत देखिदैन । कानुनले वर्जित गरेको टेलिभिजन उद्घाटन कार्यमा प्रधानमन्त्री नै उपस्थिति हुनु भनेको राज्यका नियम कानुन र ऐनको खिल्ली उडाउनु नै हो । कानुनको पालना गराउने दायित्व सरकार कै हो । सरकार प्रमुख र गृहमन्त्री सहितका व्यक्तिहरु नै कानुनको वर्खिलाप मा लागेका हुनाले उनीहरूले तत्काल जनतासामु माफी माग्नु पर्दछ ।

पछिल्लो समयमा सत्ताधारी दल नेपाली काग्रेसको, संसदको प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेकपा एमाले अर्को सत्ताधारी दल माओवादी केन्द्र र राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी आ आफ्नो महाधिवेशनको तयारीमा लागेका छन् । काग्रेसको महाधिवेशन यहि मंसिर २४ गते देखि काठमाडौंमा हुदैछ भने नेकपा एमालेको महाधिवेशन मंसिर १० गते देखि चितवनमा सम्पन्न हुदैछ, त्यसैगरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीको महाधिवेशन पनि यहि मंसिर १५ गते देखि काठमाडौमा हुदैछ । माओवादी केन्द्रको अधिवेशन पनि आउदो पुषमा हुने भएको छ । सत्ताको नेतृत्वकर्ता नेपाली काग्रेस र ससदको प्रमुख विपक्षी दल नेकपा एमालेको महाधिवेशनलाई जनताले महत्वपूर्ण रूपमा हेरेका छन् । सत्ताधारी पाँच दलिय गठवन्धनले पछिल्लो समयमा नेकपा एमालेलाई एकल्याउने प्रयास गरीरहेका वेला नेकपा एमालेको महाधिवेशनले गर्ने निर्णय र नेतृत्वलाई सबैले महत्वपूर्ण रूपमा हेरेका छन् । अहिलेको अवस्थामा सबै राजनितिक दलहरु एक भएर समस्याको समाधान खोज्नु पर्ने वेलामा प्राय सबै दलहरु भीत्र गुट उपगुट खडा भएका छन् । गुट उपगुट वनाएर निर्वाचनमा महाअधिवेशनमा जाने भएकाले गर्दा प्राय सबै पार्टीका महाधिवेशन सम्पन्न भएपनि अहिलेको अवस्थामा नै पार्टीहरु रहने प्राय निश्चित जस्तै देखिएको छ । एउटै पार्टीभीत्र पनि एकमत हुन नसकिरहेको अवस्थामा पार्टीहरुका महाधिवेशनले एक मतले नेतृत्वको निर्वाचन गर्ने सम्भावना न्यून रहेको छ । नेपाली काग्रेसभीत्र रहेका गुट उपगुटहरुको नेतृत्व पार्टीका वरिष्ठ नेताहरुले गरेकै कारण त्यहाँ एकमत हुन सकेको छैन । त्यही कारणले नेपाली काग्रेसले कुनैपनि निर्णय एकमतले गर्न सकेको छैन भने प्रमाण त प्रधानन्यायाधिश चोलेन्द्र शमशेर राणा कै कारणले प्रष्ठ पारेको छ । प्रधानन्यायाधिश राणाका विरूद्ध सर्वोच्च अदालतका १९ जना न्यायाधिशहरुले विद्रोह गरेर प्रधानन्यायाधिश राणाले तोकेका इजलासमा वस्न अस्वीकार गरेका थिए, कानुन व्यवसयिहरुले झण्डै एक महिनादेखि सर्वोच्च अदालत परिषर मै धर्ना र विरोधका कार्यक्रमहरु गरी रहेका छन् । नेपाल वारले मुलुक भरकै अदालतहरुमा विरोधका कार्यक्रमहरु गरी रहदा पनि पाँच दलिय गठवन्धनको सरकार रमिते बन्दै शान्तिपूर्ण धर्ना र विरोधमा सरिक भएका कानुन व्यवसायिहरु माथी प्रहरी प्रशासनले धर्रपकड गर्ने र लाठ्ठी प्रहार गर्ने गरेको छ । यस विषयमा राजनितिक दलहरु समेत चु सम्म वोल्न सकेका छैनन् । त्यसैले भन्न सकिन्छ दलका नेताहरु बने तर मुलुकका नेता वन्न कोही सकेनन् भनेर ।

परमादेशवाट निर्माण भएको सरकारले नेकपा एमाललेलाई विभाजित गराउन राजनितिक दल सम्बन्धी अध्यादेश ल्याएर दल विभाजन गराईदियो । देउवा सरकार र पाँच दलिय गठवन्धनको लागि त्यो कहिल्यै नमेटिने कंलकको कालो टिका हो । वहुदलिय व्यवस्थामा राजनितिक दलहरु वलियो भएमात्र बहुदलिय व्यवस्था वलियो हुन सक्छ ,दलहरु विभाजन हुदै गएको खण्डमा राज्य सञ्चालनमा समेत प्रत्यक्ष असर पर्न सक्छ । राज्यका प्रमुख स्रोत भनेका जनता हुन जनताले सरकारवाट आवश्यक सेवा सुविधा पाउनु जनताको नौर्सगीक अधिकार हो तर जनताले अहिले पनि संविधानले दिएको अधिकार प्रयोग गर्न पाएका छैनन् भन्ने उदाहरण त हुम्ला जिल्लाका जनता हुन् । त्यहाँ भोकमारी लागेको छ ,जनता खान नपाएर मर्ने अवस्थाा पुगेका भएपनि संघीय सरकार र प्रदेश सरकारले जनतालाई चामल उपल्ध गराउन सकेको छैन । जनताका स्थानीय प्रतिनिधिहरु चामल माग्न संघीय राजधानी आउनु पर्ने बाध्यता मा रहेकोले के संघीयता भनेको यहि हो त भन्ने प्रश्न समेत उब्जिएको छ । संघीय सरकारकै प्रधानमन्त्री र मन्त्रीहरु भने आ-आफ्नो र पार्टीगत स्वार्थका लागि गैरकानुनी कार्य गर्न समेत पछि परेका छैनन् । राजनितिक दलहरु धेरै भएपनि केहीमात्र जनताको नजरमा परेका छन् । राजनितिक दल खोज्ने प्रावधान सहज भएकोले गर्दा नेता वन्न पाईने भएकोले गर्दा राजनितिक दल खोल्नेहरुको संख्या दिन प्रतिदिन वढ्दै गएको छ । दलका नेता बन्ने पनि अहिले सम्म मुलुकको नेता वन्न कसैले सकेका छैनन् । त्यही कारणले गर्दा जनताले दुख कष्ट सहनु पर्ने वाध्यतामा जनता रहेका छन् ।

पछिल्लो अवस्थामा मुलुकमा वेथितिका चाङ लागेका छन् । मुलुकका प्रमुख तिन अङ्ग व्यवस्थापिका कार्यपालिका र न्यायपालिका पनि वेथितीवाटअलग रहन सकेनन् न्यायालयभीत्रको वेथिती सडकमै छताछुल्ल भएको छ । त्यसैगरी व्यवस्थापिका ससदको वेथिती पनि सडकमै पोखिएको छ । कार्यपालिकाका प्रमुख लगायत मन्त्रीहरु गैरकानुनी कार्य गर्न उद्धत रहेका छन् । पाँच दलिय गठवन्धनको नेतृत्व कर्ता प्रधानमन्त्रीले सरकार सञ्चालनका हैसियत गुमाउदै गएका छन् । मन्त्रीहरु अनसनका छाडा साढे जस्तो भएको आरोप कर्मचारीहरुले लगाउदै आएका छन् । ऐन कानुन भन्दा वाहिर गएर मन्त्रीहरुले आफ्नो स्वार्थअनुसार नभएको खण्डमा मन्त्रालयका सचिवदेखि खरीदार सम्मलाई धम्काउन थालेका छन् । परमादेशवाट सरकारको निमार्ण भएकोले गर्दा ससद पनि पाँच दलिय गठवन्धन कै स्वार्थ पूर्ति गर्ने थलोमात्र वन्दै गएको छ । न्यायालयभीत्र देखिएको समस्या समाधान गर्न न त पाँच दलिय गठवन्धनले सकृयता देखाएको छ न त सरकारले नै आखीरी किन ? सर्वोच्च अदालतको सम्बैधानिक इजलासको आदेश अनुसार सरकार निर्माण भएकोले गर्दा आफुलाई सत्तामा पुऱ्याईदिने सर्वोच्च अदालतका प्रधानन्यायाधिश माथी सरकार र संसद कुनै कारवाही गर्ने पक्षमा देखिएको छैन । राजनितिक दल र सरकार भने न्यायालय भीत्रको संकट न्यायालयवाटै समाधान हुनुपर्दछ, भन्दै पन्छिन खोजिरहेको छ । त्यही कारणले गर्दा सर्वोच्च अदालतका न्यायाधिशहरुले प्रधानन्यायाधिशले तोकेको इजलास नै लामो समयसम्म वहिष्कार गरे । कानुन व्यवसायिहरुको साझा संगठन नेपाल वारले आन्दोलन गरी रहेको छ । लामो समयसम्म धर्ना र आन्दोलन गर्दा समेत सरकार र राजनितिक दलहरुले न्यायालयभीत्रको समस्याको समाधान गर्ने प्रयास नगरेका हुनाले सर्वोच्चका १९ जना न्यायाधिशहरुले प्रधानन्यायाधिश वाहेकको फुर्लकोटको वैठक राखेर पेशी तोक्ने प्रधानन्यायाधिशको अधिकार कटौती गरी केही समयका लागि गोला प्रथावाट पेशी तोक्ने निर्णय गरेका छन् । न्यायाधिशहरुले निर्णय गरेको निर्णयलाई प्रधानन्यायाधिश राणाले. समेत हस्ताक्षर गरी राजपत्रमा सूचना प्रकाशित भई सकेको हुनाले अब प्रधानन्यायाधिश राणाले पेशी तोक्न नपाउने भएका छन् । यसरी आफ्नो अधिकार कटौती हुदासम्म प्रधानन्यायाधिश राणा पाँच दलिय गठवन्धन कै वलमा राजीनामा नदिने पक्षमा रहेकोले नेपाल वारले ससदमा प्रतिनिधित्व गर्ने सबै राजनितिकि दलहरुलाई प्रधानन्यायाधिश राणामाथी महाअभियोग लगाउन आधारसहितको ज्ञापन पत्र समेत बुझाएको छ । प्रधानन्यायाधिश राणाले आफुसम्बैधानीक प्रकृयावाट प्रधानन्यायाधिश भएको र आफू सम्बैधानिक प्रकृयावाहेक अन्य प्रकृयावाट राजनिामा नदिने भन्दै आफूमाथी महाअभियोग लगाएर देखाउन सरकार र दलहरुलाई चुनौती दिईरहेका छन् । प्रधानन्यायाधिशको चुनौतीलाई सरकार र दलहरुले वेवास्ता गरेकै कारण नेपालवारले अझै कडा सघर्षका कार्यक्रमहरु ल्याउने उद्घोष गर्दै प्रधानन्यायाधिश राणाको राजीनामा नै बारको बटमलाई भनिरहेको छ ।

नेपालको इतिहास मै सायद प्रधानन्यायाधिश माथी यति गम्भीर आरोप लागेको यो नै पहिलो पटक होला, नेपालबार र वरीष्ठ कानुन व्यवसायिहरुले प्रधानन्यायाधिश माथी, भ्रष्टचार र विचौलीयाको नाइके भएको आरोप लगाउँदा समेत प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा रहने सम्बैधानीक परिषद र सरकार अनि व्यवस्थापिका ससद मौन रहनु आश्र्चयको विषय बनेको छ । प्रधानन्यायाधिश माथी लागेका गम्भिर आरोप छानविन गरी दोषी देखिए कारवाही गर्न दोषी नदेखिए आरोप लगाउने संस्था र कानुन व्यवसायिहरु माथी कारवाही गर्न सम्बैधानीक परिषदले उच्चस्तरीय न्यायिक आयोग वनाउन सक्छ तर त्यसो गर्न पाँच दलिय गठबन्धन र सरकार तयार नदेखिनु भनेको काँही न काँही प्रधानन्यायाधिश राणासँग पाँच दलिय गठवन्धन र सरकार चुकेको प्रष्ठ भएको छ । केही समय पहिला प्रधानन्यायाधिश राणाले यदि पाँच दलिय गठवन्धन र सरकारले आफूलाई नवचाएको खण्डमा सर्वोच्च अदालतको सम्बैधानीक इजलासवाटै परमादेश जारी हुनुपूर्व आफुसग पाँच दलका नेताहरुसँग भएको गोप्य कुराकानीको पोल खोलिदिन उद्घोष गरेका हुनाले परमादेश पनि सेटिङमै भएको र सेटिङको वन्दोवस्त प्रधानन्यायाधिश राणाले नै दलहरुसग मिलेर वनाएको प्रष्ठ भएको छ । त्यही कारण सम्बैधानीक परिषद, ससद र सरकार अनि पाँच दलिय गठवनधन राणाका सामु नतमस्तक भएको प्रमाणित भएको छ ।

बौद्धिक संस्कृतिमा मार्क्सवादीहरू

झलक सुवेदी

१ मंसिरको कान्तिपुरमा छापिएको मित्र विष्णु सापकोटाको बौद्धिक संस्कृतिमा मार्क्सवादी छाया शीर्षकको आलेख सदा भैं स्वाद लिएर पढें । विष्णु सापकोटा समकालीन नेपाली सार्वजनिक बौद्धिक विमर्शमा अलग पहिचान बनाइसकेको नाम हो । पाश्चात्य र पूर्वीय साहित्यिक विमर्शसहित समकालीन वैचारिक बहसका बारेमा दखल राख्ने उनका सामयिक टिप्पणीहरुमा बौद्धिक खुराक मिल्छ, आलोचनात्मक चेतसहित लेख्ने भएकाले मात्र हैन, आफ्नै प्रकारको भाषिक मिठास घोलेर लेख्ने भएकाले पनि ।

नेपालको अहिलेको राजनीतिक नेतृत्व र दलहरुको चरित्रमाथि तर्कपूर्ण तर व्यंग्यसमेत मिसाइएका उनका टिप्पणीको म नियमित पाठक हुँ (प्रशंसा दोहोरिएको पनि हुन सक्छ) । यसपालिको लेखमा नेपालको मार्क्सवादी बौद्धिक परम्परा र त्यसका कमीमाथि आलोचना गरिएकाले उनकै भाषामा 'अलिकति प्रोभोक' पनि भएकै हो । पहिले नै स्पष्ट पार्दिउँ, म नेपालको 'अफिसियल मार्क्सवादी' होइन, मार्क्सवादीहरुको प्रवक्ता पनि होइन, कसैको बचाउ गर्नुपर्ने पनि छैन । सार्वजनिक वृत्तको बहसलाई प्रभावित गर्न सक्ने विष्णुजी जत्तिको व्यक्तिले कान्तिपुरमा लेखै लेखेर मार्क्सवादीहरुले गरेको बहसलाई मिथ्या र गलत साबित गर्न या भ्रम दिन खोजेको भन्ने मनमा लागेपछि विमति राख्न मात्र लेखिएको हो । अहिले प्रतिरोधको आवाजका रूपमा मुखरित मार्क्सवादी बौद्धिक बहसलाई निषेध गर्न खोज्दा प्रकारान्तरले स्थापित हुँदै गएको अतीतमुखी न्यारेटिभलाई सहयोग पुग्ने देखिएकाले पनि यो बहसमा सामेल हुने जाँगर चलाइएको हो ।

अर्को कुरा, नेपालमा मार्क्सवादी परिवारभित्र को-को पर्छन् ? कुनै कम्युनिस्ट नामधारी राजनीतिक दलका कार्यकर्ता, समर्थक या मतदाता मात्र अवश्य पनि मार्क्सवादी भन्न मिल्ने प्रमाणपत्रधारी होइनन् होला । हरेक कम्युनिस्ट पार्टीका विचार र व्यवहार तथा तिनले कुन स्वार्थसमूहको या अर्थराजनीतिक अवस्थाको सेवा गरेका छन् भन्ने पर्गेल्दै आलोचना गर्ने मार्क्सवादी वृत्तको पनि यहाँ कमी छैन । यसैले मार्क्सवादीहरुको बौद्धिक संस्कृति भनेर कसलाई लक्षित गरिएको हो भन्नेमा विष्णुजी अस्पष्ट मात्र देखिँदैनन्, सबैलाई एउटै डालोमा हालेर उनले लाञ्छित पनि गरेका छन् । यसो गर्दा अफिसियल मार्क्सवादीहरुसँगै बसेर या अफिसियलडम बाहिर बसेर बहस गरिरहेको र नेपाली बौद्धिक परम्परालाई समृद्ध गराइरहेको ठूलो पंक्तिमाथि सीधै अन्याय हुन्छ । के विष्णुजी अघिल्लो पुस्ताका गोविन्द लोहनी, डिपी अधिकारी, मदनमणि दीक्षित, अहिलेका पीताम्बर शर्मा, चैतन्य मिश्र, आहुतिदेखि पछिल्लो पुस्ताका उज्ज्वल प्रसाईं, सरिता तिवारी, विनोदविक्रम केसीसम्मका सर्जकहरुका सार्वजनिक बहसलाई पनि बौद्धिक परम्परामा मार्क्सवादी तगारोकै रूपमा लिने एकपाखे निष्कर्षमा पुगेका हुन् ? अफिसियल मार्क्सवादीहरुकै पनि विभिन्न शाखा छन् ।

सबैका सबै तर्क र प्रस्थापनासँग सहमत हुन नसकिएला, प्रश्नहरु पनि होलान्, तर सत्य त यही हो कि दलको घेराभित्र बसेर बहस गरिरहेका केपी ओली, प्रचण्ड, मोहन वैद्य, शंकर पोखेल, पृथ्वीसुब्बा गुरुङ, घनश्याम भुसाल, राम कार्की, रामचन्द्र झा, विन्दा पाण्डेहरुका चिन्तनले पनि नेपाली बौद्धिक परम्परालाई समृद्ध नै बनाइरहेको छ । मार्क्सवादी विश्वदृष्टिकोणबाट प्रभावित प्रदीप गिरि, अभी सुवेदी, खगेन्द्र सँग्रौलाका रचनात्मक हस्तक्षेपले बौद्धिक परम्परालाई समृद्ध नै बनाइरहेको छ । राजेन्द्र महर्जन, सरिता परियार, रामचन्द्र श्रेष्ठ, भूपाल राई र युग पाठकहरु मार्क्सवादी चेतसहित समाजमा विद्यमान अनेकवली विभेदका विरूद्ध, नेपाली समाजको भित्री तहका र अहिलेसम्म सत्तासीनहरुले कार्पेटमुनि छोपेर राखेका समस्या खोतलखातल पारेर बहसमा ल्याइरहेका छन् । यिनको बौद्धिक चिन्तनले विश्वका समकालीन बौद्धिक चिन्तनसँग व्यापक अन्तरक्रिया गरिरहेका छन् । यसले कहाँनेर नेपाली बौद्धिक संस्कृतिलाई छायामा पार्छ ? विष्णुजीले लेख्नुअघि यसतर्फ विचार पुऱ्याएको भए जाति हुन्थ्यो ।

बौद्धिक संस्कृतिमा मार्क्सवादी छायामा विष्णुजीले नेपालको राजनीतिक बौद्धिक विमर्शमा ०३० को दशकयता मार्क्सवादीहरुको प्रभाव बढ्दै गएको र त्यसले गर्दा नेपालको आफ्नै ज्ञान परम्परा ओझेलमा पर्न गएको भन्दै चिन्ता व्यक्त गर्नुभएको रहेछ । झन्डै सय वर्षअगाडिबाट नै नेपालमा बौद्धिक बहस र चिन्तन संस्कृतिको विकास भएको, ०३० सम्म त्यो ठीकै बाटोमा सुस्त-सुस्त अघि बढेको, तर मार्क्सवादीहरु सार्वजनिक बहसमा प्रभावशाली भएर आएपछि चाहिं बहसले राम्रो बाटो नलिएको भन्ने उनको जिकिर छ । यहाँनिर लेखक सीधै उदारवादी खेमाका पक्षमा उभिएर मार्क्सवादी विद्वत् परम्परालाई लल्कार्न उभिएका जस्ता देखिन्छन् । लेखकले सम्प्रेषित गर्न चाहेको भावलाई मैले यदि सही तरिकाले बुझेको हो भने वि.सं. को १९९० वरपरबाट नेपालमा आरम्भ भएको मानिने नेपालको बौद्धिक बहसको आधुनिक कालसँग यो बौद्धिक संस्कृतिले सरोकार राख्छ ।

उक्त बहस भन्नाले औद्योगिक क्रान्तिपछिको युरोपको राजनीति, अर्थतन्त्र, दर्शनशास्त्र, संस्कृति, पारिवारिक सामाजिक सम्बन्धका आयामहरूलगायत उत्पादन र उपभोगको क्षेत्रमा आएका अनेकवली परिवर्तनले मानवीय चेतनामा पारेका प्रभावसहित समुच्च ज्ञानलाई बुझाउँछ । त्यही पश्चिमी ज्ञानको प्रभावमा वंशका आधारमा चलाइएको शासनलाई अस्वीकार गर्ने, सर्वसाधारण जनताले राज्यशक्तिमा दाबी गर्ने उदारवादी या साम्यवादी विचारधारालाई अँगाल्ने, त्यसअनुरूपका राज्यव्यवस्था स्थापना गर्न संगठित प्रयास गर्ने, त्यसका लागि नै संगठन, साहित्य सिर्जना, सार्वजनिक बहस, लेख रचनाहरुको प्रकाशन गर्ने र सामान्तवादी व्यवस्थाका ठाउँमा पुँजीवादी या समाजवादी व्यवस्था किन ठीक छ भनेर मत निर्माण गर्नेतिर नेपाली जमात अग्रसर भएको देखिन्छ । यसको अर्थ उक्त बहसले नेपाली समाजको बौद्धिक परम्पराले जहाँ-जहाँ उदारवाद या समाजवादप्रतिको झुकावलाई निषेध गर्न, वर्गीय, जातीय, भाषिक सांस्कृतिक शोषणलाई निरन्तरता दिन खोजेको छ, महिलामाथि विभेद गर्ने परम्परालाई जोगाउन चाहेको छ, त्यसलाई अस्वीकार गऱ्यो । हाम्रो चिन्तन परम्परामा रहेका सकारात्मक पक्षहरूलाई स्वीकार गर्ने र परख गर्ने काम पनि गऱ्यो ।

यस्तो बहसलाई राजनीतिक रूपमा पछि गएर नेपाली कांग्रेस र नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले नेतृत्व गरे । आफूलाई उदारवादी पुँजीवाद या प्रजातान्त्रिक समाजवादका हिमायती ठान्ने, सोही विचारअनुसार समाज, अर्थतन्त्र, राजनीति, साहित्य-कलालगायत सामाजिक संस्था र संगठन तथा संस्कृतिलाई बुझ्न, इतिहासको व्याख्या गर्न र समाजलाई डोऱ्याउन चाहनेहरु बिपी कोइरालाका वरपर संगठित भए । बिपी स्वयं यस्ता बहसको केन्द्रमा थिए । उनको साहित्य र राजनीतिक मूल्यले नेपाली बौद्धिक संस्कृतिको परम्परालाई महत्वपूर्ण योगदान गरेको छ, अहिले पनि नेपाली बौद्धिक परम्परालाई प्रभावित गरिरहेकै छ ।

ठीक बिपीकै समयमा नेपालमा मार्क्सवादी वैचारिकीले प्रवेश पायो । बिपी स्वयं आफूलाई मार्क्सवादबाट प्रभावित मान्थे । मार्क्ससँगको उनको असहमति साम्यवादी शासकीय ढाँचासँग मात्र जस्तो देखिन्छ । यता, मार्क्सबाट प्रभावितहरूले मार्क्सेली साहित्य परम्पराबाट नेपाली समाजको बहसलाई प्रभावित गर्ने, कला, साहित्य, संगीत, राजनीति र समाजको संगठनलाई वर्गीय दृष्टिले बुझ्ने व्याख्या गर्ने र श्रमजीवी वर्गका पक्षबाट समाजका अन्तरविरोधहरूलाई उधिन्ने प्रयास गरे । यो नै ऐतिहासिक भौतिकवादसम्मत चिन्तन पनि हो ।

राजनीतिमा मजदुर, किसान र राष्ट्रिय पुँजीको हितको वकालत गर्ने, साहित्यमा परम्परागत सामन्तवादलाई जोगाउने खालका सबै सिर्जनाहरुको प्रतिवाद गर्ने र समाजवादमा सामाजिक न्याय स्थापित हुन्छ भन्ने मान्यताको प्रचार गर्ने प्रयास यो खेमाले गऱ्यो । पक्कै पनि यसको अगुवा पुष्पलाल थिए । मनमोहन अधिकारी र केशरजङ रायमाझीको नेतृत्व रहँदा कम्युनिस्ट पार्टी स्वयं क्रमशः उदारवादी बाटो कि जनवादी बाटो, उदारवादी बाटो कि सामन्तवादको पक्षपोषण जस्ता विचारधारात्मक संकटमा फसेकाले त्यतिवेला मार्क्सवादीहरूले समाजको बहसलाई पर्याप्त हस्तक्षेप गर्न नसकेको साँचो हो ।

कांग्रेस र कम्युनिस्टहरुको यही बहस परम्पराले ००७ को क्रान्ति र स्वतन्त्रताको सपना निर्माण गरेको थियो । यी दुवै बहसले समाजलाई अग्रगामी चेतना दिन र सामन्तवादी चिन्तन परम्पराबाट देशलाई स्वतन्त्र समाजतिर लान मनग्य योगदान गरेका हुन् । त्यसै सेरोफेरोबाट नेपालमा प्राज्ञिक बहसको थालनी, ज्ञानको उत्पादन र पुनरूत्पादनमा सयौं बौद्धिकहरुले योगदान गरेका छन्, जो पार्टीको अफिसियल लाइनसँग जोडिएका छैनन् । यदुनाथ खनाल होउन् या हर्क गुरूङ, कृष्णप्रकाश मल्ल होउन् या महेशचन्द्र रेग्मी, पन्त बन्धु होउन् अथवा चेमजोङ या भुवनलाल प्रधान, पछिल्लो समय डा. देवेन्द्रराज पाण्डे या प्रत्युष वन्त सबै बहसले नेपालको बौद्धिक परम्पराकै उत्थान गरिरहेका छन् ।

सन् १९५० को दशकमा कम्युनिस्ट पार्टीको नेतृत्वमा भएका किसान आन्दोलन र विद्यार्थी आन्दोलनसमेतका त्यतिवेलाका बहसले लक्ष्मीप्रसाद देवकोटालगायतका स्रष्टाहरूसमेत बृहत्तर मार्क्सेली विचारधाराको घेरा समात्ने प्रयत्नमा लागेको उनका सिर्जनाहरुले देखाउँछन् । गोविन्द लोहनीजस्ता बौद्धिकहरुको उपस्थिति त्यतिवेलाको बौद्धिक विमर्शलाई हस्तक्षेप गर्ने तहको थियो । भूपि शेरचन र पारिजात पनि यसै समयको पछिल्लो छिमलका वैचारिक विमर्शका उपज हुन् । रमेश विकलसमेतका साहित्यकारहरुको सहभागितामा मार्क्सवादीहरुले प्रगतिवादी साहित्यको सिर्जना र बहस भने यसै समयमा तीव्र बनाएका थिए । नेपाली साहित्यका दुई उत्कृष्ट कृति माधवी र घामका पाइलाहरुका लेखक दुवै मार्क्सवादी राजनीतिका अगुवा, कम्युनिस्ट पार्टीका कुनै समयका केन्द्रीय सदस्य नै थिए ।

वास्तवमा माधवी वैदिककालको समाजलाई ऐतिहासिक भौतिकवादको कसीमा राखेर लेखिएको बृहत्तर आख्यान हो, जसले विश्वस्तरमा नेपाली बौद्धिक चिन्तनलाई मज्जाले प्रतिनिधित्व गर्न सक्छ । विष्णुजीले भनेजस्तो पारिजातको शिरीषको फूल प्रगतिवादी सिर्जना होइन भन्नु त्यसलाई खारेज गर्नु होइन । यो समीक्षकीय विषय हो । स्वयं पारिजात त्यसप्रति सन्तुष्ट रहिनन् । देवकोटा, लेखनाथहरुको योगदानलाई मार्क्सेली परम्पराले खारेज गरेको कमसेकम मलाई चाहिँ थाहा छैन । बुद्धका दर्शनलाई भौतिकवादी मानेर पूर्वीय चिन्तन परम्परासँग संवाद गर्ने काममा मार्क्सवादीहरु सक्रियतापूर्वक लागेकै हुन् । राजनीतिक संघर्ष तीव्र भएको समयमा सडकमा ...चोर देश छोड् ... भन्ने नारा लोकप्रिय हुन्छ । यसको जजमेन्ट गरेर उक्त जुलुस र अभियान नै ठीक थिएन भन्नु हास्यास्पद हुन्छ । तर, सडकबाट निस्केपछि मान्छे फेरि सहज संवादमा निस्कन्छ, नारा लगाइरहँदैन । त्यसैले साहित्यको भूमिका या मूल्यांकन समयसापेक्ष हुन्छ ।

विष्णुजीले भनेको के साँचो हो भने ०३० पछि नेपालमा भएका सार्वजनिक बहसका वृत्तमा मार्क्सेलीहरुको हस्तक्षेप बढ्दै गयो । यसका पछाडि पुष्पलाल र केशरजङ रायमाझीबाट मुक्त भएको झापा आन्दोलन, त्यसको विकसित रूप कोअर्डिनेसन केन्द्र र नेकपा मालेको स्थापना एउटा कारण थियो । यसैगरी, पूर्व कोसी समूह, जनता जगाउन पढाइ छाडेर गाउँतिर शिक्षक भएर गएका मार्क्सवादी युवाहरुको ठूलो समूह (गण्डकी क्षेत्रमा स्वनाम शेरचन, खगेन्द्र संग्रौला, सोमनाथ प्यासी, खगेन्द्र पूर्वेली, रामबाबु सुवेदी, पुष्पकमल सुवेदी, रामचन्द्र अधिकारी, निर्मल सुवेदी...आदि धेरै), जेल बसेर अभियानमा सामेल रहेका केपी ओली, राधाकृष्ण मैनाली, मोहनचन्द्र अधिकारी र भूमिगत राजनीति गरेका मदन भण्डारी, सिपी मैनाली, झलनाथ खनाल, माधव नेपाल, मोदनाथ प्रश्रित, जीवराज आश्रितले निर्माण गरेको शक्तिले समाजको जारी बहसमा मार्क्सवादीहरूलाई बलियो शक्तिका रूपमा उभ्याएको हो । त्यतिवेला भएका विद्यार्थी, मजदुर र शिक्षक आन्दोलनले नेपालमा मार्क्सेली चेतनाको विस्तारमा महत्वपूर्ण काम गरेको हो ।

मोहनविक्रम सिंह, निर्मल लामा र मोहन वैद्यहरुको नेतृत्वमा मसाल समूहको शक्ति विस्तार पनि यसको अर्को कारण थियो । उनीहरूले समाजलाई वर्गसंघर्षका नियमहरु मातहत बुझ्ने, व्याख्या, संगठन गर्ने र राजनीतिक अभीष्टलाई सहयोग पुग्ने गरी साहित्य तथा कलालाई प्रोत्साहित गर्ने नीति लिए । आन्दोलन विस्तार हुँदै जाँदा जन्मेका हुन्, संकल्प र वेदना

>>> बाँकी ८ पेजमा

बौद्धिक संस्कृतिमा...

परिवार पनि । प्रलेसको पुनर्गठन र विस्तार त्यसै क्रममा भएको हो । मोदनाथ प्रश्रित, खगेन्द्र संग्रौला, रामेश, रायन, कुन्ता शर्मा, पारिजात, नारायण ढकाल, विमल निभा, कृष्ण सेन इच्छुकसमेतका सयौँ स्रष्टाले नेपाली समाजको मार्क्सवादी व्याख्या, सामन्तवाद र साम्राज्यवादका थिचोमिचोबाट मुक्तिका लागि वर्गसंघर्षको अनिवार्यता झल्किने साहित्य, संगीतको सिर्जना गरेका हुन् ।

मदन भण्डारीले बहुदलीय जनवादको कार्यक्रम अगाडि सारेपछि मार्क्सवादी बहस मुख्य गरी दुई ध्रुवमा विभाजित भयो । भण्डारीको व्याख्याले उदारवादी फ्रेमिङभित्र प्रतिस्पर्धा गर्‌दै समाजवादमा जान सकिन्छ भन्ने मान्यता बोक्थ्यो । यसले नेपाली मार्क्सवादीहरूको चिन्तन परम्परामा नयाँ आयाम थप्यो । निर्वाचनमा विजय, त्यसका लागि मताधारको विस्तारसमेतलाई पार्टी विस्तारका आधार बनाउनुपर्ने भयो । वर्गसंघर्षका परम्परागत भाष्यभन्दा फरक कतै न कतै सबैको हितको प्रतिनिधित्वको दाबी गर्नुपर्ने भयो, जसले विष्णुजीले भने जस्तो वर्गसंघर्षको आँखाबाट हेर्दा मोनालिसा र सेक्सपियरको दुःखान्त नाटकको मूल्यहीनता स्थापित गर्नुपर्ने बाध्यता एकैपटक पखालिदियो । अब नेपाली मार्क्सेलीहरूको यो पाटोले कला, साहित्य, र विचारधारामा बिस्तारै परम्परागत मूल्यहरूको निरन्तरतामा जोड दिन थालेको देखिन्छ । मार्क्सेली खेमाभित्रका यी द्वन्द्व नयाँ कुरा होइनन् । वास्तवमा मदन भण्डारीको चिन्तन बृहत्तर नेपाली समाजको चरित्र निरूपण गर्ने र राजनीतिक बहसलाई नयाँ मोड दिने सार्थक प्रयास थियो । यसले वैचारिक रूपमा पनि विष्णुजीको जिकिरलाई प्रतिवाद गर्छ, किनभने बहुदलीय जनवादले बहुल विचार र मानिसहरूको भिन्नतालाई स्वीकार गरेको थियो, वर्गसंघर्षको आँखाबाट मात्र समाजलाई हेर्नुपर्ने सर्त कतै राखेको थिएन ।

माओवादीहरूले थालेको जनयुद्ध, त्यसले बोकेको राजनीति र त्यसको बैठानका लागि भएको १२ बुँदे सहमति, संविधानसभा, गणतन्त्रको घोषणा र परिमार्जनसहितको उदारवादी लोकतन्त्रको फ्रेममा बनेको नयाँ संविधान नेपालको राजनीतिक बहसमा मार्क्सवादीहरूले गरेको हस्तक्षेपकै अर्को पाटो हो । यसले नेपालमा उदारवादी संसदीय प्रणाली र राजाले नेतृत्व गरेको परम्परावादी हिन्दूवादी समाज संरचनाको निरन्तरताको प्रयास दुवैलाई एकैपटक खारेज गरेको थियो । बिपीले अनुकरण गरेको संसदीय प्रणालीमा समावेशी प्रतिनिधित्वका आयामहरू थपेर नेपाली समाजको विविधतायुक्त बनोटलाई प्रतिबिम्बित गरेको राजनीतिक प्रणाली स्थापित गर्ने यो बहसको नेतृत्व भने पूर्वमार्क्सवादी नेता बाबुराम भट्टराई र माओवादी नेता प्रचण्डहरूले गरेका थिए ।

बहसमा उदारवादी खेमाबाट नरहरि आचार्य, कृष्ण खनाल, गगन थापाहरू सामेल थिए भने भिन्न कोणबाट झलनाथ खनाल, वामदेव गौतम, केपी ओली, शंकर पोखरेल, घनश्याम भुसाल र प्रदीप ज्ञवालीहरू यो बहसमा सामेल थिए । समाजवादी चिन्तक प्रदीप गिरिको यसमा सक्रिय सहभागिता थियो । चैतन्य मिश्र र पीताम्बर शर्माहरूले आमबौद्धिक पाठकलाई तरंगित पारिरहेका थिए । आफूलाई मार्क्सवादी नभन्ने विकासवादी अर्थशास्त्री तथा समाजवादी विचारका देवेन्द्र पाण्डेलगायत यसमा खुलेर सामेल थिए । पहिचान, समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्व, धर्मनिरपेक्ष राज्य, संघीय शासन प्रणाली, आर्थिक लाभहरूको वितरणमार्फत सामाजिक न्यायको स्थापनाजस्ता विषयका बहसमा मधेसी समुदाय, जनजाति, दलित, महिलासमेतको व्यापक सहभागिता थियो । बौद्धिक विमर्शमा कसैले नाम नलिने गिरिजाप्रसाद कोइरालाले यसलाई व्यवस्थापन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका थिए । अर्थात्, मार्क्सेली बौद्धिक चिन्तन र बहसले सिंगो नेपाललाई नेतृत्व गरेको थियो ।

०६५ पछि यो बहसमा माओवादी नेतृत्व र समाजका विभिन्न तप्काले निर्माण गरेको न्यारेटिभका विपक्षमा एक प्रकारले प्रतिपक्षीय ध्रुव निर्माण गर्दै एमाले नेता केपी ओलीले हस्तक्षेप गर्न थालेका थिए । ०७० मा पुग्दानपुग्दै माओवादी जनयुद्ध र पछि मधेसलगायतका विभिन्न समूहको आन्दोलनको रापताप सेलाउँदै गयो । प्रतिध्रुवीय बहसले नयाँ न्यारेटिभ स्थापना गर्दै लग्यो । यसैको जगमा ०७२ को संविधान जारी भएको थियो, जुन प्रतिध्रुवीय बहसले वैचारिक वर्चस्व स्थापना गरेपछिको उपज थियो । त्यही भएर नेपालको वर्तमान संविधान एक प्रकारले त्यही बहसका पक्षहरूका बीच सम्झौताको दस्तावेज बन्न पुगेको हो ।

यहाँनिर बुझ्नुपर्ने के छ भने मार्क्सवादीहरूले चलाएको यो बहस नेपालको आधुनिक कालको बौद्धिक बहसको निरन्तरता पनि हो र त्यसमाथि मार्क्सेली हस्तक्षेप पनि । यसै बहसले विश्वका समकालीन वैचारिक बहससँग अन्तरक्रिया गरेको छ, जसमा डिपेन्डेन्सी थ्यौरी, उत्तरआधुनिकतावाद, उत्तर सोभियत विश्व व्यवस्थादेखि नवमार्क्सेली अवधारणासम्म पर्छन् । नवउदारवादी विश्व प्रणालीसँगको जुधाइ पनि मार्क्सेली खेमाको बहसमा सामेल छ । सार्वजनिक वृत्तमा हरि रोका यसमा बढी नै मुखरित देखिन्छन् ।

विश्व व्यवस्थालाई प्रभावित गरेको बर्लिनको पर्खाल ढल्नेदेखि सोभियत खेमाको समाजवादको पतनमाथि मार्क्सवादीहरूले नै नेपालमा बहसको नेतृत्व गरेका हुन्, उदारवादीहरूलाई त वास्तविक बहसमा होइन, खुसी व्यक्त गर्नमा र मार्क्सको निन्दा गर्नमा नै आनन्द आइरहेको थियो । तिनीहरू इतिहास अन्त्यको लुतो सल्काएर कन्याउँदैमा मस्त थिए । परम्परागत समाजवादी चिन्तन र खासगरी चीन र रूसमा कायम समाजवादी व्यवस्थाका नकारात्मक पक्षहरूमाथिको निर्मम समीक्षा पनि मार्क्सवादीहरूले नै गरेका हुन् । मदन भण्डारीको बहुदलीय जनवादको प्रस्थापना त्यसैको उपज हो । वर्गसंघर्षलाई परम्परागत ढर्राबाट मुक्त गरेर महिला, दलित, जनजाति र मधेसीका मुद्दा वर्गसंघर्षकै हिस्सा हुन् भन्ने मानक स्थापना गरेको पनि माओवादीहरूको नेतृत्वमा मार्क्सेलीहरूले नै हो ।

अफिसियल या ब्युरोक्रेटिक मार्क्सवादीहरू दलका तत्कालीन र दीर्घकालीन हितहरूबाट प्रेरित भएर दलभित्रका सदस्यहरूका लागि आलोचनाका सीमाहरू तोक्न व्यस्त रहे पनि समाजको मुख्य आलोचनात्मक चेत मार्क्सवादीहरूकै खेमामा सीमित छ । उदारवादीहरूका तर्फबाट हुने बहसले लोकतन्त्रका मुद्दालाई प्रभावशाली बनाउन सहयोग गरे पनि तिनले सामाजिक न्याय र सीमान्तकृतहरूको पक्षमा पर्याप्त हस्तक्षेप गरेका छैनन्।

सुनील पोखरेलले निर्देशन गरेको मार्क्स इन सोहो नाटक प्रदर्शन, निनु चापागाईंले गीतासम्बन्धी बहसहरूको रचना अनुवाद गरेर गर्न चाहेको हस्तक्षेप मार्क्सवादी र गैरमार्क्सवादी दुवै खेमाका लागि बौद्धिक विमर्शका खुराक हुन् । राहुल सांकृत्यायनका साहित्यको अध्ययन, अम्बेडकरका साहित्यहरूको अनुवाद र प्रचार, अरून्धती रोयका रचनाहरूको अनुवाद र प्रचारमा मार्क्सवादी स्कुलका युवाहरू नै सक्रिय देखिन्छन् । शास्त्रीय रूसी तथा युरोपेली साहित्यको अध्ययन, मार्खेज या अचिवेको लोकप्रियता दुवैमा मार्क्सवादी विद्यालयका नयाँ-पुराना पुस्ताका मानिसहरू संलग्न छन् । अफ्रिकी या ल्याटिन अमेरिकी उत्तर औपनिवेशिक साहित्य, या सिमोन द वुआको दी सेकेन्ड सेक्स मार्क्सवादीहरूकै बीच अनिवार्य पठन सामग्री बनेको छ । अवश्य पनि गैरमार्क्सवादी उदारवादीहरू यसमा सामेल छन्, तर कमसेकम मार्क्सवादीहरू निरस र अरूका कुरै सुन्दैनन् भन्ने आरोपमा कतै सत्यता छैन ।मार्क्सवादी चिन्तन र बौद्धिक परम्परामा विश्वास गर्नेहरूलाई कठोर, अमानवीय, प्रकृतिसँग नरमाउने, जीवनलाई यसका रंगीन पक्षहरूबाट विमुख गरेर हेर्ने एकपाखे ठान्ने विष्णुजीको प्रयास यसले स्वतः खारेज गर्दैन र ?

प्राचीन ग्रिक ट्रेजेडी या ओथेलो प्राथमिकतामा रहने कि दुई वर्ष पहिले अनुप बरालले निर्देशित गरेको महाभोज छनोट गर्ने भन्ने विषय सामयिक राजनीति र हामीले नयाँ समाजका लागि गरेको काल्पनिकीमाथि सत्ताधारीहरूले गरेको धोकाधडीका विषयमा रूचि राख्ने/नराख्नेका आफ्ना-आफ्ना छनोटका विषय हुन सक्छन् । हिमाल हेरेर रमाउने या हिमालय जाभामा कफी पिएर विमर्श गर्नेहरूमा मार्क्सवादी चेतना नहुने पनि होइन होला ।

अर्थात्, आजको नेपालको वास्तविकता के हो भने कतिपय यथास्थितिवादी चिन्तनमा पनि देखिने मार्क्सवादी भन्नेहरूको उपस्थितिका बाबजुद समाजको सबैभन्दा गतिशील तप्का र आलोचकहरूको पंक्ति मार्क्सवादीहरूकै खेमाबाट आएको छ । साहित्यमा पनि छ र कलामा पनि । बौद्धिक विमर्शमा पनि छ र सडक आन्दोलनमा पनि । यसलाई नकारेर नेपाली बौद्धिक विमर्शलाई 'मार्क्सवादीहरूबाट मुक्त गर्ने र मोनालिसा या ओथेलोको प्रशंसा गर्ने' कुरा यसकारण पनि खतरनाक छ कि यसले समाजमा अझै पनि विद्यमान विभेद, लोकतन्त्रविरोधी चिन्तनधारा, समाजको गतिलाई नै पछि धकेल्न खोज्ने अतीतभक्ति र क्रोनी क्यापिटालिजमलाई बढावा दिने नवसम्भ्रान्त वर्गको मनपरीलाई रोक्न सकिन्न । बरू यसले लोकतान्त्रिक आवरणभित्र लुकेको सीमान्त वर्गविरोधी चिन्तन र शक्ति सम्बन्धलाई जोगाउन मद्दत गर्छ ।

त्यसमाथि नेपालको हामीले बाँचेको समय नै वियोगान्तहरूको संग्रहालयभन्दा के कम छ र ? हेर्दाहेर्दै पतन भएका क्रान्तिका आदर्श पुरूषहरू, अचानक आफ्नो छोराबाट मारिएका राजा वीरेन्द्र र उनको परिवारको वियोगान्त, संकटकालमा राज्य र विद्रोही दुवै पक्षबाट चरम अमानवीय यातनाबाट मारिएका या बेपत्ता पारिएका सामान्यजनका वियोगान्त, भुइँचालोले लुटेका खुसीहरू, नाकाबन्दीले खोसिएका जीवन, कोरोनाको भयानकता, हरेक वर्ष बाढी र पहिरोमा ज्यान गुमाउनेका पीडा, जनआन्दोलनहरूमा भएका दमन या प्रकाश सपुतले गाएको-बनाएको बोल माया एकपटक बोल गीत र त्यसले भनेको गाउँ-गाउँको कथा, निर्मला पन्तको बलात्कार र हत्या, दलितमाथि भइरहेका विभेद कुनै ग्रिक ट्रेजेडीभन्दा के कम छन् र हामीलाई नाट्यशालासम्म पुगेर थप आँसु बगाउन आवश्यक होला ? यस्ता धेरै वियोगहरू समाजको अन्यायपूर्ण शक्तिसम्बन्धका घर्षणका क्रममा आएकाले पनि त्यसले राजनीतिक निकासको माग गर्छ, त्यस्तो वेला आक्रोश नै हाम्रो सबैभन्दा ठूलो सौन्दर्य चेत हुन जान्छ । केदारभक्त माथेमा सरले आफूलाई रिस उठ्ने गरेको कुरा बताएर सायद यस्तै चिन्तनको पोको खोलेका थिए । कुनै मार्क्सवादीले कसलाई सेक्सपियर नपढ्न, या मोनालिसा नहेर्न या विथोवन र मोजार्ट नसुन्न, रामेश या जीवन शर्माका गीत छाडेर नारायण गोपाल या अरूणा लामाका विरही गीत नसुन्न भन्यो होला, आदेश दियो होला भन्ने चाहिँ मलाई विश्वास लाग्दैन । यसै पनि रंगिला सिनेमा हेर्न मार्क्सवादी नेता कार्यकर्ताको लाइन लागेको सन्दर्भ हाम्रा पत्रपत्रिकाका पेजमा अझै सुरक्षित छन् ।

फेरि पनि विष्णुजीका प्रश्न र जिज्ञासा खारेजयोग्य चाहिँ हुँदैहोइनन् । मार्क्सवादीहरूका बीच केही संस्था छन्, जसले शुद्धतावादको वकालत गर्छन् । केही अफिसियल मार्क्सवादीहरू छन्, जसले मार्क्सकै झन्डा बोकेर मार्क्सलाई निषेध गरिरहेका छन् । जनताभन्दा एक तलामाथि आसनमा बस्ने मार्क्सवादीहरूका सम्बन्धमा उठ्ने प्रश्नलाई छेक्नु मेरो न उद्देश्य हो, न रूचि । झटारो आँपको भेट्नामै लागोस्, हाँगाबिँगामा नछरियोस् भन्ने मात्र हो । प्रश्न उठिरहून्, बहस जारी रहोस् । अध्ययन र बौद्धिक बहसको संस्कृतिलाई निषेध गर्न खोज्ने सत्ताधारी अफिसियल या नोकरशाही मार्क्सवादीहरूसँग बहस नगरी मार्क्सवादी चिन्तन पनि सजीव रहँदैन भन्नेमा मलाई विश्वास छ । अल्छी हुँदै गएको मेरो कलमलाई लेख्न लगाउने गरी उत्प्रेरकको काम गरेकोमा विष्णुजीलाई धन्यवाद !

(नयाँ पत्रिकाबाट)

खेलकुद

ए डिभिजन लिगको पहिलो चरण सकियो, दोस्रो चरण आजबाट

सहिद स्मारक ए डिभिजन लिगको पहिलो चरण सकिएको छ । मच्छिन्द्र फुटबल क्लब र न्युरोर्ड टिम (एनआरटी) बीच सोमबार भएको दोस्रो खेलसँगै लिगको पहिलो चरण सकिएको हो । स्ट्राइकर सुनील बलले पहिलो र दोस्रो हाफमा गरेको एक एक गोलको मद्दतमा साविक लिग विजेता मच्छिन्द्रले

एनआरटीलाई २-१ ले हरायो । यो मच्छिन्द्रको विजयी सुरूवात हो ।

आगामी शुक्रबारदेखि दोस्रो चरण खेल दशरथ रंगशालामा हुनेछ । पहिलो चरणमा थ्री स्टार, ब्रिगेड ब्वाइज, मनाङ मर्स्याङ्दी र मच्छिन्द्रले स्पष्ट तीन अंक बटुलेका छन् । गोलअन्तरमा थ्री स्टार शीर्ष स्थानमा छ ।हिमालयन शेर्पा, त्रिभुवन आर्मी, नेपाल पुलिस, संकटा, फ्रेन्ड्स तथा सातदोबाटोले एक-एक अंक जोडेका छन् । एपिएफ, एनआरटी, जावलाखेल र च्यासल क्लबले पहिलो खेल गुमाएका छन्।

दरशथ रंगशालामा खेलको १२औँ र ८०औँ मिनेटमा सुनीलले उत्कृष्ट गोल गर्दै मच्छिन्द्रको जित पक्का पार्दै तीन अंक दिलाउन सफल भए । एनआरटीका लागि खेलको ५४औँ मिनेटमा एरिक विष्टले बराबरी गोल फर्काएका थिए । मच्छिन्द्र र एनआरटीले प्राविधिक तथा आक्रामक खेल खेलेका थिए ।

लिगअन्तर्गत सोमबार विभागीय डर्बीमा साविक उपविजेता त्रिभुवन आर्मी र नेपाल पुलिस क्लबले १-१ को बराबरी खेलेका छन् । दुवै क्लबले एक-एक अंक बाँडेका छन् । पुलिसले सुरूवाती अग्रता जोगाउन नसक्दा बराबरीमा रोकिएको हो । पुलिसका सन्तोष हेमरूनले अग्रता गोल गरेका थिए । आर्मीका विस्थापन्न खेलाडी विवेक बस्नेतले बराबरी गोल फर्काए । पहिलो हाफमा आर्मी र पुलिसले गोलरहित बराबरी खेले ।

सिटी र पीएसजी दुवै नकआउट चरणमा

म्यानचेस्टर सिटीले बुधबार राति पेरिस सेन्ट जर्मेन (पीएसजी) लाई २-१ ले हराएको छ । तर, दुवै टिम युरोपेली च्याम्पियन्स लिगको नआउट चरण प्रवेश गर्न सफल भएका छन् । यस्तै, रियल म्याड्रिड, इन्टर मिलान र स्पोर्टिङ लिस्वन पनि अन्तिम १६ का लागि छनोट भएका छन् ।

पीएसजी भने दोस्रो स्थानमा रहेर अर्को चरण पुगेको हो । यही समूहको अर्को खेलमा आरबी लाइपजिगले क्लब ब्रूगलाई बेल्जियममा ५-० ले हरायो । करिम बेन्जेमाको गोल मद्दतले रियलले भने सेरिफलाई ३-० ले हरायो र नकआउट चरण पुग्न सफल रह्यो ।

यो जितपछि रियल समूह 'डी'को शीर्ष स्थानमा उक्लेको छ । उसलाई दोस्रो स्थानमा रहेको इन्टर मिलानमाथि दुई अंकको अग्रता प्राप्त छ । इन्टरले अर्को खेलमा साख्तर डोनेस्कलाई २-० ले हरायो र नकआउट चरण पुग्यो ।

स्पोर्टिङ लिस्वन भने सन् २००८-२००९ यता पहिलो पल्ट नकआउट चरण पुग्यो । उसले पोर्चुगाली राजधानीमा भएको खेलमा बोरूसिया डर्टमन्डलाई ३-१ हरायो ।

समूह 'बी'बाट लिभरपुल यसअघि नै अन्तिम १६ मा पुगिसकेको छ । उसले एनफिल्डमा भएको खेलमा पोर्टोमाथि सजिलो २-० को जित निकाल्यो । समूहको अर्को खेलमा एटलेटिको म्याड्रिड एसी मिलानविरूद्ध नाटकीय ढंगले १-० ले पराजित रह्यो ।

१९औँ संस्करणको जेसिज कप मंसिर २१ देखि

म्याग्दी जेसिजको मूल आयोजनामा हरेक वर्ष सञ्चालन हुँदै आएको जिल्लास्तरीय अन्तर मा.वि. जेसिज कप फुटबल प्रतियोगिता मंसिर २१ गतेदेखि २५ गतेसम्म सञ्चालन हुने भएको छ । 'खेलाडीको प्रतिभा प्रस्फुटनमा हाम्रो पहल-जेसिज कप फुटबल' भन्ने मूल नाराका साथ सञ्चालन हुने १९औँ संस्करणको प्रतियोगिता सदरमुकाम बेनीस्थित खुलामञ्चमा सञ्चालन हुनेछ ।

सोमबार आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा प्रतियोगताको तयारीबारे जानकारी दिँदै म्याग्दी जेसिजका शाखा अध्यक्ष वीरेन्द्र श्रेष्ठले अर्थ संकलन र प्रचारप्रसारका काम सुरू गरिएको बताए । प्रतियोगिताका विजेता विद्यालयलाई जेसिज कप रनिङ सिल्ड, ट्रफी, मेडल र प्रमाणपत्रसहित ५२ हजार २२२ रूपैयाँ र उपविजेतालाई ट्रफी, मेडल र प्रमाणपत्रसहित ३२ हजार २२२ रूपैयाँ प्रदान गरिने प्रतियोगिताका मूल संयोजक कुमार बानियाँले जानकारी दिए ।

बानियाँका अनुसार उत्कृष्ट खेलाडी, गोलरक्षक, डिफेन्डर, स्ट्राइकर, मिडफिल्डर, प्रशिक्षक, सर्वाधिक गोलकर्ता तथा राइजिङ प्लेयरलाई विभिन्न अवार्डबाट नगद रू २ हजार ५ सयको साथमा ट्रफी, मेडल र प्रमाणपत्रसहित पुरस्कृत गरिनेछ । यस्तै, अनुशासित टिमलाई नगद रू ७ हजार ७ सय ७७ को साथमा ट्रफी, मेडल र प्रमाणपत्र प्रदान गरिनेछ ।

कर्पोरेट

● मोबाइल बैंकिङका लागि ग्लोबल आइएमईका ग्राहकलाई निःशुल्क इन्टरनेट

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले आफ्ना ग्राहकलाई मोबाइल बैंकिङ एप्लिकेसन 'ग्लोबल स्मार्ट र ग्लोबल स्मार्ट प्लस' चलाउन निःशुल्क मोबाइल डाटा उपलब्ध गराउने भएको छ । डिजिटल बैंकिङको क्षेत्रमा ग्लोबल आइएमई बैंकले यसका लागि नेपाल टेलिकमसँग समझदारी गरेको छ ।

यो सुविधा नेपाल टेलिकमको सिम भएका ग्राहकलाई उपलब्ध हुने जनाइएको छ । बैंकले आफ्ना ग्राहकलाई नवीनतम प्रविधिमा अभ्यस्त गराउँदै बैंक नै आफ्नो हातमा पुऱ्याउने उद्देश्यका साथ योजना ल्याएको जनाएको छ ।

यो सुविधा प्रदान गर्नका लागि नेपाल टेलिकमसँग भएको समझदारीमा बैंकको बजार तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन प्रमुख शान्ता सिवाकोटी र टेलिकमकी प्रमुख व्यापार अधिकृत संगीता पहाडीले हस्ताक्षर गरेका छन् । बैंकले समय-समयमा यस्ता विभिन्न किसिमका योजना ल्याई आफ्ना ग्राहकलाई विस्तारित बैंकिङका साथसाथै अन्य सेवा प्रदान गर्दै आएको जनाएको छ ।

● त्रिविका कर्मचारीलाई विनाधितो कर्जा

नेपाल बैंक लिमिटेडले त्रिभुवन विश्वविद्यालयका कर्मचारीलाई विनाधितो कर्जा दिने भएको छ । बैंकले विश्वविद्यालयमा कार्यरत स्थायी शिक्षक तथा कर्मचारीलाई विनाधितो १५ लाख रूपैयाँसम्म कर्जा दिने भएको हो ।

कीर्तिपुरमा आयोजित एक समारोहमा विश्वविद्यालयका उपकुलपति प्रा.डा. धर्मकान्त बाँस्कोटा र बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत कृष्णबहादुर अधिकारीको रोहवरमा सम्झौता भएको जनाइएको छ ।

सम्झौतामा विश्वविद्यालयका आर्थिक महाशाखा प्रमुख कुमारप्रसाद हुमागाईं र बैंकका प्रमुख कर्जा अधिकृत लक्ष्मण पौडेलले हस्ताक्षर गरेका थिए । सम्झौताअनुसार बैंकले त्रिभुवन विश्वविद्यालयको सिफारिसका आधारमा त्यहाँ कार्यरत प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूलाई आम्दानीका आधारमा विनाधितो सुलभ ब्याजदरमा सेवाग्राही कर्जा उपलब्ध गराउने जनाइएको छ ।

● डेढ सयमा दुर्घटना बिमा एक लाखसम्मको जोखिम वहन

अब डेढ सय रूपैयाँमा व्यक्तिगत दुर्घटना बिमा गरेर एक लाखसम्मको उपचार खर्च पाइने भएको छ । बिमा समितिले दुर्घटना बिमा निर्देशिका, २०७८ जारी गर्दै न्यूनतम डेढ सय रूपैयाँमा दुर्घटना बिमा गर्न सकिने व्यवस्था गरेको हो । निर्देशिकाअनुसार कम्पनीहरूले डेढ सय रूपैयाँभन्दा कम बिमाशुल्क लिन पाउनेछैनन् । तर, लघुबिमाअन्तर्गत पर्ने दुर्घटना बिमा पोलिसीको हकमा भने यो व्यवस्था लागू हुनेछैन ।

अहिले निर्जीवन बिमा कम्पनीहरूले आफूखुसी दुर्घटना बिमा जारी गर्दै आएका छन् । जीवन बिमा कम्पनीहरूले जीवन बिमा पोलिसीमा नै दुर्घटनाको जोखिम रक्षावरण गरे पनि निर्जीवन बिमा कम्पनीहरूले भने दुर्घटना बिमा पोलिसी मात्रै जारी गर्दै आएका छन् । त्यस्तै, कर्पोरेट क्षेत्रलाई समेट्ने गरी कम्पनीहरूले व्यक्तिगत तथा सामूहिक दुर्घटना बिमा पोलिसी जारी गर्दै आएका छैनन् ।

बिमा कम्पनीहरूले दुर्घटना बिमा पोलिसी जारी गर्दा ५ प्रतिशतसम्म छुट दिन पाउनेछन्न्।
निर्देशिकाअनुसार व्यक्तिगत दुर्घटना बिमा न्यूनतम बिमादर प्रतिव्यक्ति दुई रूपैयाँ हुनुपर्नेछ । पोलिसीमा कुनै पनि प्रकारको छुट दिन पाइनेछैन । तर, बिमा अभिकर्ताको प्रयोग नगरी सीधै बिक्री गरिएको बिमा पोलिसीमा भने कम्पनीले ५ प्रतिशतसम्म छुट दिन सक्ने व्यवस्था छ । हुलदंगा तथा आतंकवाद जोखिमको बिमाशुल्क भने छुट दिन पाइनेछैन ।

त्यस्तै, सामूहिक दुर्घटना बिमा पोलिसीमा दुईजनादेखि २५ जनासम्मको समूहका लागि प्रतिव्यक्ति प्रतिहजार न्यूनतम दुई रूपैयाँ तोकिएको छ । २६ जनादेखि सयजनासम्मका लागि प्रतिव्यक्ति प्रतिहजार न्यूनतम एक रूपैयाँ ७५ पैसा तोकिएको छ भने सयजनाभन्दा बढीका लागि प्रतिव्यक्ति प्रतिहजार एक रूपैयाँ ५० पैसा तोकिएको छ । साथै, क्षतिपूर्तिस्वरूप एक लाख रूपैयाँभन्दा बढीको औषधोपचार खर्च लिन चाहेमा थप खर्चका लागि थप गरिएको बिमांकको ५ प्रतिशत बिमाशुल्क कायम हुनेछ ।

दुर्घटना बिमा पोलिसीअनुसार दुर्घटनाकै कारणले बिमितको ६ महिनाभित्र मृत्यु भएमा बिमा कम्पनीले शतप्रतिशत भुक्तानी गर्नेछ । बिमितको शव व्यवस्थापनका लागि १० हजार रूपैयाँ भुक्तानी गर्नेछ । बिमा गरिएको अवधिभित्र भएको दुर्घटनाका कारणले दुर्घटनाको मितिबाट एक वर्षभित्रमा स्थायी पूर्ण अशक्त भएमा बिमकले दाबी भुक्तानी गर्नेछ ।

स्पाइनल इन्जुरीका कारण पुनः ठीक नहुने गरी रिढको हड्डी काम नलाग्ने भएमा बिमांक रकमको शतप्रतिशत भुक्तानी गर्नुपर्नेछ । हातको नाडीदेखि माथि पूरै हात काम नलाग्ने भएमा, खुट्टाको गोलीगाँठोदेखि माथि पूरै खुट्टा काम नलाग्ने भएमा, दुवै आँखा पुनः दृष्टि फर्कन नसक्ने गरी काम नलाग्ने भएमा, पुनः श्रवणशक्ति नफर्कने गरी दुवै कान नसुन्ने भएमा र बोली नफर्कने गरी बोल्न नसक्ने भएमा शतप्रतिशत भुक्तानी गर्नेछ ।

● दाहालले जिते 'आइएमई डबलको डबलको डबल अफर'

आइएमईले ०७८ का ठूला चाडपर्वलाई लक्षित गरी ल्याएको आइएमई डबलको डबलको डबल अफरका विजेता दोलखाका जीवेश दाहाल भएका छन् । प्रविधिमा आधारित 'लक्की ड्र'मार्फत सार्वजनिक गरिएको नतिजामा बैतेश्वर गाउँपालिकाको मैनापोखरीका दाहाल विजेता बनेका हुन् ।

आइएमई ग्रूपका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकाल र ब्रान्ड एम्बासेडरद्वय दीपकराज गिरी एवं दीपाश्री निरौलाले संयुक्त रूपमा प्रविधिमा आधारित स्टार्ट बटन क्लिक गरी बम्पर विजेता छनोट गरेको कम्पनीले जनाएको छ । विजेता दाहालले संयुक्त अरब इमिरेट्सबाट आइएमईमार्फत एक लाख ५६ हजार पाँच सय ५८ रूपैयाँ घर पठाएका थिए । बम्पर पुरस्कारमा उनले आफूले पठाएको रकमको आठ गुणा बढी प्राप्त गरेको जनाइएको छ । बम्पर पुरस्कार विजेता दाहालले प्राप्त रकम बाख्रापालन विस्तारमा उपयोग गर्ने बताए । उनका घरपरिवारले दोलखामा बाख्रापालन गरिरहेकाले व्यवसाय विस्तार गर्ने उनको भनाइ थियो ।

कार्यक्रममा आइएमई ग्रूपका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले विगत २० वर्षदेखि आइएमईले विदेशमा

नेपालीले आर्जन गरेको रकम सहज रूपमा घर पठाउने व्यवस्था गर्दै आएको बताए । आइएमईले व्यावसायिक नाफाभन्दा पनि संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व निर्वाहलाई विशेष ध्यान दिएको उनको भनाइ थियो । विप्रेषण दैनिक उपभोगमा अधिक खर्च भएको देखिएको र त्यसलाई कम गर्दै प्रतिफल दिने दीर्घकालीन परियोजनामा लगानी गर्न आवश्यक रहेको उनले बताए ।

आइएमईका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुमन पोखरेलले सेवाग्राहीसँगको सम्बन्ध अझ सुमधुर बनाउन र व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न प्रस्तुत कार्यक्रम सहयोगी हुने विश्वास व्यक्त गरे । गत असोज गते १ देखि कात्तिक २६ सम्म ५७ दिनका लागि प्रवर्द्धनात्मक योजना सञ्चालन गरेको थियो । जसअनुसार योजनाको आठ हप्तामा साप्ताहिक दुईजनाका दरले १६ जना, दुई महिनामा मासिक दुईजनाका दरले चारजना र बम्पर लक्की ड्रमार्फत एकजना भाग्यशाली विजेता गरी जम्मा २१ जना लाभान्वित भएको कम्पनीले जनाएको छ ।

● आवास तथा बस्तीसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन काठमाडौंमा

आवास तथा बस्तीसम्बन्धी दुईदिने अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन काठमाडौंमा सुरू हुँदै छ । सहरी विकास मन्त्रालय, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण सम्मेलनको सहयोग र एसिया सेल्टर फोरम आयोजक समिति सदस्यहरूको प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोगमा तेस्रो 'एसिया सेल्टर फोरम' सम्मेलन-२०२१ हुन लागेको हो । सम्मेलनको विषय 'आवास तथा बस्तीसम्बन्धी क्षेत्रीय सिकाइ एवं सहकार्य' रहेको छ ।

बुधबार आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा दुईदिने सम्मेलनले जोखिम वर्गमा रहेका घरधुरीका लागि सुरक्षित तथा मर्यादित आवास निर्माणमा उचित समाधानका उपाय पहिचान गरी जानकारी गराउने अवसर दिने राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणका प्रवक्ता डा. डिजन भट्टराईले बताए । 'यस क्षेत्रीय मञ्चले राम्रा अभ्यासको दिगोपना तथा तिनलाई संस्थागत गरिने कुरा सुनिश्चित गर्न सरकार, गैरसरकारी संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरूबीच निरन्तर संवाद गर्न प्रोत्साहित गर्नेछ' उनले भने ।

सम्मेलनमा आवास तथा बस्तीसँग सम्बन्धित राम्रा अभ्यास, सिकाइ तथा चुनौती एवं नेपालले कार्यान्वयन गरेका कार्यहरू प्राविधिक सत्रमा छलफल गर्ने कार्यक्रम छ । सबै सत्रमा विगतमा सिकिएका पाठको अभिलेखीकरण गर्नुका साथै नेपालको आवाससम्बन्धी हासिल गरेका सिकाइलाई सुदृढीकरण गर्नका लागि भावी रणनीतिबारे छलफल गरिने आवास पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना मञ्च, नेपालका संयोजक मिनार थापामगरले जानकारी दिए । 'आवाससम्बन्धी सिकिएका पाठहरू र आवाससम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाबीच थप सहकार्य गर्न एवं सरकारलाई आवास तथा बसोवासमा लगानी वृद्धि गर्न पैरवी गरिनेछ' उनले भने । सम्मेलनमा दीर्घकालीन पुनर्लाभसम्बन्धी छलफल पनि गरिनेछ ।

सम्मेलनले आवाससम्बन्धी कार्य गर्ने संघ संस्था तथा सरकारी निकायबीच प्रभावकारी समन्वय गरी राष्ट्रिय आवास मञ्चको स्थापना गर्न प्रोत्साहन गर्नेछ ।

पार्टीहरुको...

मिलाउन खासै पहल गरेका छैनन् ।

आउदो पुष महिनामा माओवादी केन्द्रको समेत महाधिवेशन हुने भएको छ । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल ३२ वर्षदेखी अध्यक्ष पदमा नै रहेका र उनलाई पार्टीमा च्यालेन्ज गर्ने अरू नेता नभएकोले गर्दा दाहाललाई भने अध्यक्ष हुन कुनै कठीनाई देखिदैन । उनी निर्विरोध अध्यक्ष चुनिने प्रवल सम्भावना रहेको छ । आफ्ना विरोधीलाई तह लगाउन दाहाल अनेक हथकण्डा अपनाउन महिर भएकाले माओवादी केन्द्र भीत्र उनलाई अहिलेको अवस्थामा च्यालेन्ज दिन केही तयार देखिएका छैनन् त्यसैले गर्दा उनी पुन अध्यक्ष हुने प्राय निश्चित जस्तै रहेको छ ।

त्यसैगरी यहि मंसिर १५ गतेदेखि राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीको महाधिवेशन काठमाडौमा हुने भएको छ । महाधिवेशन प्रतिनिधिहरु छनोट भईसकेका छन् भने अहिले सम्म सघीय ससदका सासद राजेन्द्र लिङदेन वाहेकले कसैले अध्यक्ष पदको उम्मेरदवारको घोषणा गरेका छैनन् । लिङदेन पक्षमा महामन्त्री पदमा नेपालगञ्ज नगरपालिकामा मेयर डा. धवल शमशेर राणाले उम्मेरदवार घोषणा गरेका छन् भने पार्टी अध्यक्ष त्रय कमल थापा,पशुपति शमशेर राणा र प्रकाश चन्द्र लोहनी समेत जोड घटाउ मै व्यस्त रहेका छन् । अहिले छनोट भएर आएका प्रतिनिधिहरु धेरै थापाका पक्षका रहेका हुनाले अन्तिम समय सम्ममा थापाले उम्मेरदवारी घोषणा गर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ भने राणा र लोहनीले पनि उम्मेरदवारी दिने आफू निकटहरूलाई वताउन थालेका हुनाले राप्रापाको महाधिवेशनलाई समेत चासोका साथमा हेरिएको छ । राप्रापा विभाजित हुदै र जुट्दै आएको हुनाले पदकै कारण फेरी विभाजित हुने हो कि भन्ने आशाका राप्रापा कार्यकर्ताहरूमा रहेको छ ? राप्रापाको अहिलेको निति र कार्यक्रम कमल थापाले ल्याएको हुनाले उनैको नेतृत्व हुनु पर्दछ भने भनाई धेरै राप्रापाका कार्यकर्ताहरूको रहेको छ । जेहोस् सत्ताधारी दल देखि विपक्षी दलसम्मका महाधिवेशन सुरू भएकाले हुनाले यस पछिको मुलुकको राजनितिक कस्तो हुने हो भन्ने प्रष्ठ हुन सक्छ ।

प्रधानमन्त्रीद्वारा...

माध्यम भन्नाले रेडियो, टिभी , पत्रपत्रिका र अनलाईन सञ्चार माध्यमलाई जनाउछ ऐनमा भनिएको छ । यी सञ्चार माध्यम र राष्ट्रिय भाषामा बन्ने नेपाली फिल्महरूमा समेत वैदेशिक लगानी वञ्चित गरिएको छ । तर प्रधानमन्त्री देउवाले वैदेशिक लगानीमा स्थापना भएका र सम्बन्धीत निकायमा दर्ता नै नभएको टिभीको उद्घाटन गर्नु गैरकानुन काम समेत हो । यसै विषयलाई लिएर नेपाल पत्रकार महासंघले एक विज्ञप्ति प्रकाशित गर्दै कानुनको ठाडो उल्लघन गरेको आरोप प्रधानमन्त्रीमाथी लगाएको छ । प्रधानमन्त्री देउवा आफ्नै पार्टीभीत्र पनि आलोचित बनेका छन् । पटक /पटक प्रधानमन्त्री भएका देउवालाई कानुनको जानकारी दिएन भनेर पत्याउन सक्ने अबस्था रहदैन । प्रधानमन्त्रीले कानुनको खिल्ली उडाएपछि त्यस्को व्यापक विरोध भएपनि प्रधानमन्त्रीको निजी सचिालयले सत्यतत्थ बाहिर ल्याउन चाहेका छैनन् किन?

सम्बन्धीत निकायवाट वैदेशिक लगानीमा स्थापना हुने टिभी , रेडियो, छापामाध्यम र अनलाईन लाई र राष्ट्रभाषमा बन्ने फिल्महरूलाई अनुमति दिने व्यवस्था नभएकोले गर्दा दर्ता प्रकृयामा गएका छौ भनेर योगपीठका आइटी इन्चार्ज सन्दीप बाल्मीकीद्धारा विज्ञप्ति जारी गर्नुको कुनै अर्थ हुदैन । सूचना तथा प्रसारण विभागले त्यस्को छानवीन गरीरहेको भने पनि ऐनले नै वञ्चित गरेको विषयमा के को छानबीन ?

प्रधानन्यायाधीश...

वालुवाटार सम्म न्याय मार्च गरेका हुन । बालुवाटार नै प्रधानन्यायाधिशको सरकारी निवास रहेकोले वालुवाटार सम्मकै न्याय मार्च गरीएको उनीहरूले वताएका छन् । प्रधानन्यायाधिश राणामाथी कानुन व्यवसायिहरूले गम्भिर आरोप समेत लगाउदै आएका भए पनि पाँच दलिय गठवन्धनका नेताहरु र प्रधानमन्त्री शेरवहादुर देउवा भने राणालाई वचाउने खेलमै सकृय भएका हुनाले पेशागत संघ संगठनहरु समेत विरोधमा उत्रिएका हुन् । पाँच दलिय गठवन्धनमा रहेको माओवादी केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादीले अहिले पनि न्यायालयको समस्या न्यायालयवाटै समाधान हुनुपर्दछ भन्दै पन्छिन खोजिरहेको छ । शेरवहादुर देउवालाई परमादेश जारी गर्दै प्रधानमन्त्री वनाई दिएको र त्यही परमादेश कै कारण आफूहरु सरकारमा सहभागी हुन पाएको गुण तिर्न पाँच दलिय गठवन्धन राणालाई बचाउन लागि परेको छ । कानुन व्यवसायिहरूले राणालाई भ्रष्टचारी र विचौलियाको नाईके भएको आरोप लगाईरहेको वेला सम्वैधानिक परिषदले उच्चस्तरीय छानवीन आयोग गठन गरी आरोपका प्रमाणित गर्न र प्रमाणीत नभए आरोप लगाउने व्यक्तिहरूमाथी कानुनी कारवाही गर्न आवश्यक देखिन्छ । भ्रष्टचारी भएको आरोप लाग्ने वित्तिकै त्यस्को छानवीन गर्न सहजहोस् भनेर राणाले राजीनामा दिएको भए अहिलेको अवस्था नै आउने थिएन । आफ्नै सहकर्मी न्यायाधिशहरूले समेत विश्वास गर्न नसकेका राणालाई वचाउन खोज्ने पाँच दलिय गठवन्धन र प्रधानमन्त्री देउवा पनि दोषी भएको देखिन्छ ।

गोलाप्रथा...

रहेकोले गर्दा त्यो पनि विचौलियाहरूबाटै सिफारिस भएनुसार हुने गरेको हुनाले त्यो अधिकार समेत प्रधानन्यायाधिवाट खोसिनुपर्ने वताउदै आन्दोलनलाई अझ कडा पार्दै अघि बढाउने उद्घोषण नेपाल बारले गरीसकेको छ ।

न्यायालयभीत्रको समस्याको समाधान खोज्न परमादेश बाट निर्माण भएको पाँच दलिय शेरवहादुर देउवा सरकारले चाहिरहेका छैन । सर्वोच्च अदालतका न्यायाधिश र कानुन व्यवसायिहरूले प्रधानन्यायाधिश राणालाई अविश्वाश गर्दै भ्रष्टचारी र विचौलियाका नाइके भनि गम्भीर आरोप समेत लगाएका हुनाले सरकारले तत्काल त्यस्को छानवीन गर्न न्यायाधिक आयोग बनाउनुको सट्टा सर्वोच्च अदालत परिषदमा धर्ना र विरोधका कार्यक्रममा बसेका कानुन व्यवसायिहरूका विरूद्ध प्रहरी प्रयोग गरेर कानुन व्यवसायिहरूमाथी लाठी प्रहार गर्दै आएको छ । न्यायालयभीत्र नेपालको इतिहास मै यति धेरै प्रहरी परिचालन गरीएको सायद यो नै पहिलो पटक होला सर्वोच्च अदालतभीत्रै प्रहरी उपरिक्षक एसएसपीको नेतृत्वमा प्रहरी रहेको भएपनि परमादेशका सरकारले जनपथ प्रहरी लगायत सशस्त्र प्रहरी र दंगा प्रहरी समेत परिचालन गरेर आफ्नो सक्कली अनुहार जनतासामु देखाइएको छ ।

गतहप्ता प्रहरीले केही कानुन व्यवसायिहरु माथी हस्तक्षेप गर्दै केहीलाई घाइते समेत बनाएको थियो । त्यही कारणले गर्दा गत आइतबार मंसीर ५ गते कानुन व्यवसायिहरूले गृहमन्त्री खाँडको राजीनामा समेत मागेका छन् । गृहमन्त्री खाँडको निर्देशनमा नै सर्वोच्च अदालतमा ठूलो मात्रामा प्रहरी परिचालन गरीएकाले कानुन व्यवसायिहरूले गृहमन्त्रीको राजिनामाको माग गर्नु परेका बताएका छन् । पाँच दलिय गठवन्धन र देउवा सरकार एउटा व्यक्तिलाई बचाउनको लागि ज्यानै छाडेर लाग्नुको प्रमुख उद्देश्य हो, आफूलाई सत्तामा पुऱ्याईदिने प्रधानन्यायाधिश राणालाई बचाउन खोज्नु । जति सुकै प्रयास गरेपनि राणालाई वचाउन नसक्ने अवस्थामा उनीहरु पुगेपछि उनीहरु हतास भएका छन् । उनीहरूले बचाउन चाहेका भएपनि त्यो सम्भावना क्षीण भएको छन् ।

शिक्षकहरु...

दलहरूले कानुनको खिल्ली उडाउदै वहालवाला प्रध्यापक शिक्षक र र कर्मचारीहरूलाई दलको सदस्यता वितरण गरेको र महाधिवेशन र क्षेत्रिय प्रतिनिधि समेत वनाउदै आएको छन् । त्यसैले राजनितिक दलहरूले कानुनको कार्यन्वय नगरी आफैले वनाएको कानुनको खिल्ली उडाएको आयोगले ठहर गरेको छ । कतिपय शिक्षकहरु विद्यालय नै वन्द गरेर महाधिवेशनमा सहभागी भएका हुनाले विद्यार्थी पढ्न पाउने हकबाट वञ्चित भएका छन् । निर्वाचन आयोगले ऐन विपरीत सदस्यता वितरण र पदाधिकारीमा समेत चयन गरेकोले त्यो अधावधिक समेत नहुने भन्दै दलहरूलाई सचेत गराएको छ । राज्यको ढुकुटीवाट तलव भत्ता खाएर दलको प्रतिनिधि हुन पाइदैन । राजनितिक दल समबन्धी ऐनको दफा ५१ बमोजिम अधावधिक नहुने आयोगको भनाई रहेको छ ।

निर्वाचन आयोगले दलहरूलाई विज्ञप्ति नै जारी गरेर सचेत गराएकै दिन सत्ताधारी दलका नेता एव् माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले शिक्षकलाई राजनिति गर्न नदिए पार्टी प्रणाली नै कमजोर हुने भन्दै आयोगको विज्ञप्तिप्रति आक्रोश पोखेका छन् । पार्टी निकट एकीकृत अखिल नेपाल शिक्षक संगठन केन्द्रीय समितिको एकताको दोस्रो राष्ट्रिय परिषदलाई सम्बोधन गर्दै उनले शिक्षकहरूलाई सकृयता पूर्वक राजनितिक रूपान्तरणको काममा लाग्न आवहान समेत गरेर राजनितिक दल सम्बन्धी ऐन २०६३ को खिल्ली उडाएका छन् । राजनितिक दलहरूलाई जनतामा स्थापित गराउने काम शिक्षकहरुवाटै भएको वताउदै अध्यक्ष दाहालले प्राविधिक रूपमा केही अप्ठ्यारो परेको भए त्यसलाई सहज वनाईदिने उद्घोष गरेर ऐन कै खिल्ली उडाएका हुन् । शिक्षकले राजनितिक गर्न हुन र राजनितिक दलको सदस्य हुन् भन्नु सिस्टमलाई कमजोर पार्ने प्रयास हो सम्म भनेका छन् ।

नेकपा...

७० वर्ष काटेपछि पार्टीको कार्यकारी भूमीकामा बस्न नपाउने व्यवस्था गरेको छ । यो व्यवस्था अनुसार तिन महिना अघि नै महाधिवेशन हुने भएपछि अध्यक्ष ओली जोगीएका छन् । ७१ वर्ष नपुग्दै कार्यकारी भूमीकामा निर्वाचित भएको खण्डमा एक कार्यकाल उनीहरु पदमा रहन पाउने व्यवस्था विधानमा रहेको छ ।

अहिले अनुशासन आयोगका अध्यक्ष रहेका अमृत बोहोरा चितवन महाधिवेशनबाटै विदाई हुनेछ उनी हाल ७३ वर्षका भएका कारणले वोहोरा सगै मधेश शक्तिशाली मानिने स्थायी कमिटीका सदस्य सत्य नारायण मण्डल पनि चितवन महाधिवेशनवाटै रिङग आउट हुने भएका छन् । भन्ने अर्का स्थायी सदस्य पनि केशव बडाल पनि ७२ वर्षका भएकाले यसै महाधिवेशनवाट विदाईमा पर्ने सम्भावना रहेको छ । राजनितिक दलहरु मध्येको नेकपा एमालेले उमेरहद लागु गरेको हो भने अन्य केही पार्टी हरूले दुई पटक भन्दा वढी एउटै कार्यकारी पदमा बस्न नपाउने व्यवस्था गरेको छ ।

कायम...

र पुन आफु अध्यक्ष पदमा उम्मेदवारी नदिने घोषणा गर्नुभएको थियो । रावलका अनुसार पार्टी अध्यक्ष केपी ओलीले केही समय पहिला पार्टी नेतृत्व हस्तान्तरण गर्ने र पुन आफु अध्यक्ष पदमा उम्मेरदवारी नदिने घोषणा गर्नु भएको हो वहाको यस्तो घोषणाको सम्मानका लागि पनि र उमेर अनुभव लगायत सबै दृष्टिबाट म परिपक्क भई सकेकोले केन्द्रीय अध्यक्ष पदका लागि उम्मेरदवारी दिने निर्णयमा पुगेको बताएका छन् ।

जतिवेला नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्र एकीकृत भएर नेपाल कम्युनिष्ठ पार्टी निर्माण भएको थियो त्यसबेला ओलीले आफूले पाँच वर्ष सरकारको नेतृत्व गर्न पाए फेरी अध्यक्ष पदमा नउठ्ने बताएका थिए । तर नेकपा एमाले र माओवादी अलग अलग भएको र नेकपा एमाले समेत विभाजित भईसकेका अवस्थामा नेकपा एमालेको नेतृत्व ओलीले नै गर्ने आवश्यकता परेको एमाले जनले वताएका छन् । अहिले नेकपा एमालेका विरूद्ध नेपाली काग्रेस, माओवादी केन्द्र नेकपा एकीकृत समाजवादी,जनता समाजवादी र राष्ट्रिय जनमोर्चाको गठवन्धन बनेको र सरकार पनि त्यही गठवन्धनको भएकोले गर्दा फेरी नेकपा एमालेलाई ओली कै आवश्यकता परेको हुनाले ओली नै अध्यक्ष हुने प्राय निश्चित रहेको नेकपा एमालेका नेताहरूले वताएका छन् ।

नेकपा एमाले विभाजन हुनु भन्दा आगाडी रावल माधव नेपाल समूहका थिए । एकपटक त उनले संसद पदवाट राजीनामा संमेत दिए र पछि फिर्ता लिएका थिए । माधव समूहमा लागेका १० भाईमध्येका ९ भाई अहिले नेकपा एमाले मै रहेका र रावल समेत एमाले मै रहेका भएपनि उनले पार्टी अध्यक्षका विरूद्ध अध्यक्ष पदको उम्मेरदवारी घोषणा गरेपछि घनश्याम भुसाल लगायतका अन्य नेताहरु भने रणभुलमा परेका छन् । एक थरिका अनुसार रावलले अध्यक्ष पदमा उम्मेरदवारी दिने घोषणा बार्गिनीङका लागि भएको र उनी वरीष्ठ उपाध्यक्ष पदमा बस्न चहेको बताएका छन् । हेर्न बाँकी छ रावलले के गर्दछन् भनेर ।

नेपाली चियामा भारतको पुनः अवरोध : एक सातादेखि निर्यात ठप्प

काठमाडौं। नेपालमा उत्पादित हरियो चिया निर्यातलाई एक सातादेखि भारतले रोक लगाएको छ । टी बोर्ड भारतले नेपाली चियाको गुणस्तर कमजोर भएको आरोप लगाउँदै एक सातादेखि चियाको निर्यात रोकिएको नेपाल चिया उत्पादक संघले जनाएको छ । चिया निर्यात गर्नेले भारतको टी बोर्डबाट पूर्वस्वीकृति लिएर मात्र लान सक्ने व्यवस्था छ । 'भारतीय टी बोर्डले विनाआधार नेपाली चिया गुणस्तरहीन भएको भनेका कारण निर्यात ठप्प भएको छ । नेपालबाट भारत चिया लाने व्यवसायीलाई अनावश्यक दुःख दिएपछि चिया जान छाडेको हो,' नेपाल चिया उत्पादक संघका महासचिव शिवकुमार गुप्ताले भने, 'एक हप्ताअघि दुई गाडी चिया लैजाँदा पानीट् यांकीको भन्सारमा रोकिएपछि चिया जान छाडेको छ ।'

केही वर्षदेखि भारतले वेला-वेलामा नेपाली चिया निर्यातमा अवरोध गर्दै आएको गुप्ताले बताए । 'एक सातादेखि चिया निर्यात हुन सकेको छैन । राज्य मौन छ । हामीले त पहल गरिरहेका छौं,' उनले भने, 'तर, हाम्रो व्यक्तिगत पहलले केही पनि हुँदैन । राज्यस्तरबाट नै पहल गरेर चियाको निर्यात सहज बनाइनुपर्छ ।' चिया निर्यात नहुँदा यसको असर चिया उद्योगी, चिया किसानदेखि बगानमा कार्यरत मजदुरलाई पनि पर्ने उनले बताए । 'चिया निर्यात नभएपछि उद्योगहरूले पत्तीको पैसा तिर्न सक्दैनन् । पैसा तिर्न नसकेपछि बगान सञ्चालकले पनि मजदुरलाई पैसा दिन सक्दैनन्,' उनले भने, 'चिया निर्यात नहुने हो भने ठूलो समस्या निम्तिन सक्छ ।'

भारतको टी बोर्डले नेपाली चियाको निर्यातमा रोक लगाएर नेपाल-भारतबीचको व्यापार-सन्धिको उल्लंघन गरेको चिया उद्यमी उदय चापागाईंले बताए । 'टी बोर्ड भारतको एउटा सानो निकाय हो । यसले नेपाली चियालाई घटिया भनेर रोक लगाएछ । नेपाली चिया कोलकाताको सेन्ट्रल फुड ल्याबमा परीक्षण भएर मात्र जान्छ । भारतकै ल्याबमा परीक्षण भएर गइरहेको नेपाली चियालाई कसले घटिया भन्ने अधिकार दियो ?' उनले भने, 'भारत र नेपाल सरकारबीचको सन्धि उल्लंघन भएको छ । यो बोर्ड सन्धिभन्दा त माथि होइन नि !'

नेपाली चियाको गुणस्तर भारतको भन्दा धेरै राम्रो रहेको पनि उद्यमी चापागाईंले बताए । नेपाली चिया भारत निर्यात गर्दा भन्सार शुल्क लाग्दैन । तर, भारत सरकारले वेला-वेला चिया निर्यातमा अवरोध गर्दै आएको छ । नेपालको अधिकांश चिया भारत जाने भएका कारण पनि वेला-वेलामा समस्या आउने गरेको नेपाल चिया उत्पादनक संघका पूर्वअध्यक्ष चण्डी पराजुली बताउँछन् । 'नेपाली चिया भारतबाहेकका देश जान निकै मुस्किल छ । यही नेपाली चियालाई भारतले भारतीय चिया बनाएर तेस्रो देश लैजान्छ । तर, नेपाली चियाले अन्य देशमा बजार पाउन सकेन । राज्यको पहल नै पुगेन,' उनी भन्छन्, 'बंगलादेशमा नेपाली चियाका लागि भन्सार शुल्क उच्च छ । त्यहाँ हामी निर्यात गर्न सक्दैनौं । पाकिस्तानमा नेपाली चियाको भन्सार शून्य छ । तर, ढुवानी खर्च नै महँगो छ ।'

गत वर्षको तुलनामा यस वर्ष चियाको मूल्य पनि आधा नै कम भएको संघका महासचिव गुप्ताले बताए । गत वर्ष तयारी सिटिसी चियाको मूल्य प्रतिकेजी तीन सयसम्म पुगेको उनको भनाइ छ । तर, यस वर्ष भने प्रतिकेजी एक सय ५० देखि एक सय ६० रूपैयाँसम्म मात्र रहेको उनले बताए । चिया निर्यातको समस्या सरकारले पहल गर्नुपर्ने नेपाल चिया तथा कफी विकास बोर्ड प्रदेश १ कार्यालय बिर्तामोडका निमित्त क्षेत्रीय निर्देशक गौरव लुइँटेलले बताए । 'साफ्टा र विश्व व्यापार सम्झौताअनुसार भारतले यसरी रोक्न मिल्दैन,' उनले भने ।

नेपालमा सिटिसी चिया वार्षिक करिब दुई करोड केजी उत्पादन हुँदै आएको छ भने करिब ७० लाख केजी अर्थोडक्स चिया उत्पादन हुन्छ । उत्पादनको ५० प्रतिशत सिटिसी चिया र ९० प्रतिशत अर्थोडक्स चियाको बजार भारत हो । पूर्वी नाकाबाट निर्यात हुने कुल नेपाली उत्पादनको करिब २६ प्रतिशत हिस्सा चियाले ओगट्ने मेची भन्सार कार्यालय काँकडभिट्टाले जनाएको छ ।

विवाह गर्न नगरौं हतार
जरुरी छ शिक्षा र संस्कार

बीस वर्ष पुगेपछि मात्र
विवाह गरौं र गराऔं
उमेर पुग्नुअघिको विवाह समाजिक
र कानुनी अपराध हो ।

त्यस्तो अपराध गर्नेलाई जरिवाना
र कैद सजाय दुवै हुने कानुनी
व्यवस्था छ ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार